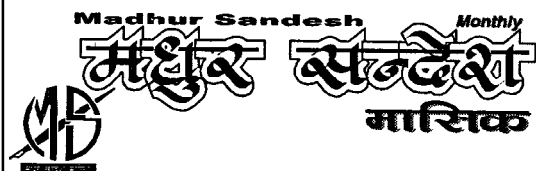

بسم الله الرحمن الرحيم

“शुरु अल्लाहको नामबाट जो
अत्यन्त करुणामय एवं परम दयालु छन् ।”

वर्ष-२०, अंक-७, पूर्णाङ्क-१७०- श्रावण २०७१, July/Aug 2014

प्रबन्धक/संपादक : जीव पोखरेल

सह-संपादक : अब्बास चौधरी (९८०३२४५६४०)

बजार व्यवस्थाक : जहागीर अन्सारी (९८०३४९३३९५)

सल्लाहकारहरु

डा. इमरान अन्सारी मौ. अलाउद्दीन फलाही
ई. इल्ताफ हुसैन डा. ऐनुद्दीन बागवान

स्थानीय संवाददाताहरु

जिक्कुल्लाह अन्सारी- पर्स (९८४५२८२९७९)
मोहम्मद अली- पाल्पा (९८४७२९९७८८)
मोइन अन्सारी- बाँके (९८४८०२२६०६)
देवेन्द्र किशोर ढुंगाना- भ्वापा (९८४२६२६५६४)
अतहर आलम-सुनसरी (९८५२०५५६८६)

कानूनी सल्लाहकार

अधिवक्ता-मोहम्मदीन अली

सम्पर्क ठेगाना

पो.ब.नं. : २८९६, घण्टाघर, काठमाडौं

फोन : ४२२६२५९

पो. ब. नं. : १५४, सरौचिया, विराटनगर

फोन नं. : ०२९-५२९८७९

E-mail: madhursandesh1996@gmail.com

मुद्रण

मंजिल प्रिन्टिङ्ग प्रेस, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं
Email: manjilpp@hotmail.com

क्र.सं.	विषय	पृष्ठ
१.	रमजानसँग सम्बन्धित केहि तथ्यहरु मो. शामिल कार्की	५
२.	जकातको वास्तविकता मौ. मौदूदी	८
३.	सामाजिक र सामुहिक जीवनमा जकातको स्थान	१२
४.	अल्लाहको मार्गमा खर्चका तरीकाहरु	१५
५.	जकातका विशेष आदेशहरु	१६
६.	आस्था र धैर्यका प्रतिमूर्ति काअब बिन मालिक (रजि.)	१८
७.	स्वास्थ्य चर्चा	२१
८.	गतिविधि	२३
९.	बालपाना	२४

स्थायी स्तम्भहरु

कुरआन - २

हदीस - ३

ग्राहक शुल्क

प्रति कपी	रु.	३०/-
अर्ध-वार्षिक	रु.	१७५/-
वार्षिक	रु.	३००/-
आजीवन सदस्य	रु.	३,०००/-
भारतमा-वार्षिक	भारु.	३००/-
अन्य सार्क राष्ट्रहरुमा वार्षिक	US\$	१०
गैर सार्क राष्ट्रमा वार्षिक	US\$	२०

प्रकाशक : अल-हेरा एजुकेशनल सोसाइटी नेपाल

मधुर सन्देश मासिकमा सम्प्रेषित लेखहरुमा व्यक्त विचारहरुमा हाम्रो मतैक्यता हुनुपर्छ भन्ने कुनै जरुरी छैन ।

ईशवाणी

कुरआन

१७-सुरह बनी इस्राईल (मक्की)

(८०) र, प्रार्थना गर- “हे मेरा रब ! मलाई जहाँ पनि लिएर जाऊ सत्यका साथ लिएर जाऊ अनि जहाँबाट पनि निकाल सत्यका साथ निकाल र मेरोलागि आफ्ना तर्फबाट प्रभुत्व तथा सहयोग प्रदान गर ।”

(८१) र, घोषणा गरिदेऊ- “सत्य आइपुग्यो र असत्य निर्मूल भयो । र, असत्य निर्मूल हुनकालागि नै हो ।”

(८२) र, यो कुरआन जुन हामी अवतरण गरिरहेकाछौं आस्थावानहरूकालागि आरोग्य तथा दयाको रूपमा र हेको छ तर यसले यी अत्याचारीहरूको घाटामा मात्र अभिवृद्धि गर्छ ।

(८३) र, जब हामी मानवमाथि अनुग्रह गर्छौं तब ऊ बाझिएर विमूख हुन्छ तर जब उसलाई कष्ट पुग्छ ऊ निराश हुन पुग्छ ।

(८४) भनिदेऊ- “प्रत्येक व्यक्ति आफ्नो तरीका अन’ सार कार्यरत छ । अब कुन व्यक्ति सीधा मार्गमा रहेको छ भन्ने कुरा तिम्रा पालनकर्ता नै राम्ररी जान्दछन् ।”

(८५) र, तिनीहरू तिमीसित रूह (आत्मा) को बारेमा सोध्छन् । भनिदेऊ- “रूह मेरा पालनकर्ताको आदेशबाट आउँछ र तिमीहरूलाई एकदमै कम ज्ञान दिइएको छ ।”

(८६) र, हामीले चाहेमा हामी तिमीतर्फ पठाएको प्रकाशना वस्तु खोस्न सक्छौं । अनि तिमीले आफ्नालागि हामीविरुद्ध कुनै कार्यसाधक पाउने छैनौ ।”

(८७) यो त केवल तिम्रो रबको कृपा हो । वास्तवमा तिमीमाथि उनको ठूलो अनुग्रह छ ।

(८८) भनिदेऊ- “यदि मनुष्य तथा जिन्न सबै मिलेर यस कुरआनजस्तै कुनै चिज ल्याउने प्रयास गरे भने पनि ल्याउन सक्ने छैनन् चाहे तिनीहरू आपसमा एकअर्काको सहयोग नै किन नगरून् ।”

(८९) हामीले यस कुरआनमा मानवलाई प्रशिक्षण दिनकालागि हरेक प्रकारको उदाहरण प्रस्तुत गरेका छौं तर अधिकांश मानिस अवज्ञामा नै अडिग छन् ।

(९०) र, तिनीहरूले भने- “हामी तिमीमाथि विश्वास गर्दै गर्दैौ जबसम्म तिमी भूमिबाट हाम्रोलागि मूल फुटाउँदैनौ...

(९१) वा तिम्रालागि खजुर तथा अंगुरको बगैँचा होस् र तिमी त्यसको बीचमा नहरहरू बगाएर देखाऊ...

(९२) वा आकाशलाई टुक्रा टुक्रा पारेर खसाऊ जस्तो कि तिमी भन्नेगर्छौ वा अल्लाह तथा फ़रिश्ताहरूलाई ल्याएर हाम्रा सामुन्ने साक्षात् रूपमा खडा गर....

(९३) वा तिम्रो एउटा बहुमूल्य धातुको घर होस् वा तिमी आकाशमाथि चढ । र, हामी तिमी चढेको कुरालाई पनि विश्वास गर्दैन जबसम्म तिमी त्यहाँबाट) कुनै ग्रन्थ अवतरण गर्दैनौ जसलाई हामी स्वयं पढौं ।” भनिदेऊ- “मेरा रब पवित्र छन् । म अल्लाहको सन्देश ल्याउने एक मानव मात्र हुँ ।”

(९४) र, मानिसहरूसमक्ष मार्गदर्शनको आगमन पश्चात् तिनीहरूले ईमान ल्याउनुमा केवल तिनीहरूको यो भनाइ बाधक बन्यो-“के अल्लाहले एउटा मानवलाई रसूल बनाएर पठाएका छन् त ?”

(९५) भनिदेऊ- “यदि धर्तीमा फ़रिश्ताहरू निश्चिन्त भई हिँड्दुल तथा बसोबास गरेका भए हामीले तिनीहरूसमक्ष आकाशबाट कुनै फ़रिश्तालाई नै रसूल बनाएर पठाउने थियौं ।”

(९६) भनिदेऊ- “म र तिमीहरूबीच अल्लाह नै साक्षीको रूपमा पर्याप्त छन् । उनी आफ्ना भक्तहरूका बारेमा पूर्ण ज्ञाता र द्रष्टा हुन् ।”

(९७) अनि, केवल ती व्यक्तिहरूलाई सत्मार्ग प्राप्त हुनेछ जसलाई अल्लाहले मार्गदर्शन गर्नेछन् र जसलाई अल्लाहले पथभ्रष्ट गर्नेछन् तिमीले तिनीहरूकालागि अल्लाहबाहेक कुनै संरक्षकमित्र पाउने छैनौ । र, हामीले तिनीहरूलाई महाप्रलयको दिन अन्धा, लाटा र बहिरा अवस्थामा तिनीहरूको शिर टेकाएर एकत्रित गर्नेछौं । तिनीहरूको बासस्थान नरक हुनेछ । जब जब नरकको) आगो निभ्न थाल्छ त्यसको ज्वालालाई बढाउनेछौं ।

(९८) यो हुनेछ तिनीहरूको सजाय किनकि तिनीहरूले हाम्रा निशानीहरूलाई नकारे र भने- “के जब हामी सडेर) हड्डी तथा हाडका टुक्रा टाक्री हुन पुग्नेछौं तब हाम्रो पुनर्जन्म एउटा नयाँ सृष्टिको रूपमा हुने छ त ?”

हदीस

मुहम्मद (स.) ले भन्नुभयो :

१. हजरत अबू हुरैरह (रजि.) को भनाई छ, अबूल कासिम (स.) ले भन्नुभयो, “चन्द्रोदयलाई हेरेर रोजा राख र चन्द्रोदयलाई हेरेर रोजाको महिनालाई समाप्त गर। यदि बादल छाँयो र तिमीले चन्द्रोदय हेर्न सकेनौ भने ३० दिन रोजा पूरा गर।” (बुखारी : किताबुस्सौम, ह. १७९१)

२. अबू हुरैरह (रजि.) को भनाई छ, अल्लाहका रसूल (स.) ले भन्नुभयो, “तिमी समक्ष रमजानको महिना आयो, यो पवित्र महिना हो। अल्लाहले यसको रोजा तिमीमाथि अनिवार्य गरेका छन्। यस महिनामा स्वर्गका ढोकाहरु खोलिन्छन् र नर्कका ढोकाहरु बन्द गरिन्छन् र शैतानहरु सिक्रिमा बाँधिन्छन्। यसमा एउटा रात यस्तो छ जुन हजार महिनाभन्दा उत्तम रहेको छ। जो व्यक्ति यस रातको पुण्यबाट वञ्चित रह्यो, ऊ पुण्य प्राप्तिबाट वञ्चित रह्यो। (नसई)

३. अबू हुरैरह (रजि.) को भनाई छ, अल्लाहका रसूल (स.) ले भन्नुभयो, “मनुष्यका हरेक कार्यलाई उसको लागि धेरै गुणासम्म बढाइन्छ, यहाँसम्म कि एक पुण्यलाई १० गुणादेखि ७०० गुणासम्म बढाइन्छ। तर अल्लाह भन्छन्, ‘रोजाको मामिला भिन्न रहेको छ किनभने यो मेरो लागि हो र म नै यसको प्रतिदान दिनेछु। रोजा राख्ने व्यक्ति सहवास र खानपिन मेरो लागि त्यागदछ।’ रोजा राख्ने व्यक्तिको लागि दुईवटा खुशीका पलहरु रहेका छन्। एउटा खुशीको पल इफ्तार (रोजा खोल्ने कार्य) हो र अर्को खुशीको पल आफ्नो पालनकर्तासँगका भेट हो।, रोजा राख्ने व्यक्तिको मुखको गन्ध अल्लाहलाई कस्तुरीको बास्नाभन्दा बढि मन पर्छ। रोजा सुरक्षा कवज हो। तसर्थ तिमी मध्ये जसले रोजा राखेको छ उसले न त अपशब्द मुखबाट निकालोस् र न आतंक मच्चाओस् (चोरी, डकैती र हत्या जस्ता कार्यहरु नगरोस्)। यदि अरु कोही व्यक्ति उसलाई गाली गर्छ र उसँग भगडा गर्ने प्रयास गर्छ भने उसले भनोस् कि मैले रोजा राखेको छु।” (बुखारी र मुस्लिम)

मुखको गन्ध भन्नाले पेट खाली भएको कारणले आउने गन्ध हो। गिजा वा दाँतबाट आउने गन्ध होइन। रोजा बसेको समयमा पनि दाँत माज्ने अनुमति रहेको छ। तर ध्यान रहोस् कि मन्जन वा पानी पेटभित्र नजाओस्।

४. अबू हुरैरह (रजि.) को भनाई छ, अल्लाहका रसूल (स.) ले भन्नुभयो, जो आस्थाका साथ र अल्लाहलाई प्रसन्न पार्नको लागि रमजान महिनाको रोजा राख्छ उसका अतीतका (सानातिना) पापहरु माफ गरिनेछन्। र, जो आस्थाका साथ र अल्लाहलाई प्रसन्न पार्नका निम्ति रमजान महिनाका रातहरुमा उठेर उपासना गर्छ उसका अतीतका (सानातिना) पापहरु माफ गरिनेछन्। जो कद्रको रातमा आस्थाका साथ र अल्लाहलाई प्रसन्न पार्नको निम्ति रातभरि उपासना गर्छ उसका अतीतका (सानातिना) पापहरु माफ गरिनेछन्।” (बुखारी र मुस्लिम)

५. अबू हुरैरह (रजि.) को भनाई छ, अल्लाहका रसूल (स.) ले भन्नुभयो “जब रमजान महिनाको आगमन हुन्छ तब आकाशका ढोकाहरु खोलिदिइन्छ। (अर्को हदीसमा भनिएको छ कि स्वर्गका ढोकाहरु खोलिदिइन्छ र नर्कका ढोकाहरु बन्द गरिदिइन्छ र शैतानहरुलाई थुनामा राखिन्छ (र अर्को हदीसमा भनिएको छ कि दयाका ढोकाहरु खोलिन्छन्)। (बुखारी र मुस्लिम)

६. हजरत जाबीर (रजि.) को भनाई छ, रसूलुल्लाह (स.) ले भन्नुभयो “निश्चय नै अल्लाह तआलाले इफ्तार को समयमा धेरै जनालाई (नरकको दन्कदो आगोबाट) मुक्त गर्दछन् र यो कम रमजानको प्रत्येक रातमा चलि रहन्छ।” (इब्नेमाजा : किताबुस्सियाम)

७. हजरत अबू हुरैरह (रजि.) को भनाई छ, रसूलुल्लाह (स.) ले भन्नुभयो “रोजा भनेको खानपिनबाट आफूलाई रोक्नु मात्र होइन, रोजा अनावश्यक कुरा कानी र गाली गर्नुबाट आफूलाई रोक्नु हो। यदि तिमीहरुलाई कसैले गाली गर्छ या तिमीसँग अनावश्यक वादविवाद गर्दछ भने तिमी भनिदेऊ कि म रोजेदार हूँ, म रोजेदार हूँ (अल् हाकिम)

८. हजरत जाबीर (रजि.) को भनाई छ, नबी (स.) ले भन्नुभयो, “जसले झुठो बोल्न छोडेन र त्यस अनुसार को क्रियाकलापलाई त्यागेन र अरुलाई धोका दिन छोडेन भने अल्लाहलाई यस कुराको कुनै वास्ता छैन कि ऊ खान पिउन छोडोस्।” (बुखारी)

सम्पादकीय

आ.व. २०७१/०७२ को बजेट र जनताको अपेक्षा

अर्थमन्त्री रामशरण महतले आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को वार्षिक बजेट संसद समक्ष पेश गरेका छन्। ६.१८१ खर्ब कुल बजेट मध्ये चालु खर्च ३.९८ खर्ब, विकास खर्च १.१६ खर्ब र वित्तीय व्यवस्था खर्च १.०२ खर्ब रहेको छ। बजेटलाई हेर्दा कुल बजेटको ६८.५% हिस्सा साधारण अर्थात् दैनिक रुपमा नगरी नहुने खर्चको रुपमा छुट्याइएको छ भने विकास निर्माणको लागि केवल १८.९% मात्र। उता आयतर्फ राजस्वबाट ४.२२९ खर्ब अर्थात् कुल खर्चको ६८.४% मात्र उठ्ने अनुमान गरिएको छ। राजस्वबाट नियमित खर्च छुट्याउँदा विकास र वित्तीय व्यवस्थाका लागि ३.९% एकम मात्र बाँकी रहन्छ। कुल बजेटको भण्डै ३१.४२% हिस्सा वैदेशिक अनुदान र आन्तरिक तथा वाह्य ऋणमा निर्भर रहेको देखिन्छ। त्यसैले विकास खर्च यहि वैदेशिक सहयोग र ऋणमा भर पर्ने निश्चित छ।

सामान्य त विकाससिल राष्ट्रको बजेटमा साधारण खर्च भन्दा विकास खर्च बढी हुने गर्दछ। तर नेपालको केहि वर्ष अधिदेखिको बजेट हेर्ने हो भने विकास खर्च कुल बजेटको चौथाई हिस्सा भन्दा कम हुने गरेको देखिन्छ। यस्तो बजेटले उच्च आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न सकिदैन। त्यसैले त एकदशक अवधीको औसत आर्थिक वृद्धिदर ४.१% मात्र रहेको कुरा सर्वेक्षणले देखाएको छ। त्यस्तै आ.व. २०७०/७१ को आर्थिक वृद्धिदर ५.२% लाई विगत ६ वर्ष अवधीको उच्च आर्थिक वृद्धिदर भनिएको छ। यस हिसावले यस आ.व.को लागि प्रक्षेपण गरिएको ६% को आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न कठिन छ। यसका दुई कारण छन्। एकत विकास बजेट न्युन छुट्याउनु हो र दोस्रो विगत वर्षको अनुभवलाई हेर्दा छुट्याएको रकम पनि खर्च गर्न नसक्नु।

देशको अर्थतन्त्र विप्रेषणमा अडेको छ भन्दा कुनै अतिसयोक्ति नहोला। भण्डै ३० लाखको हारा हारीमा युवा जनशक्ति विदेशमा गएर श्रम खर्च गरिरहेको छन्। यो अवस्थामा कमी गर्न बजेटले रोजगारीमूलक कार्यक्रम खासै अधि सारेको देखिदैन। विदेसियाका युवाको विप्रेषण भित्र्याउछन् भन्ने सोचले काम गरेको देखिन्छ। तर अर्थतन्त्रलाई विप्रेषणमा निर्भर गराउनु खोज्नु कतिको घातक हन्छ सोचनी छु। २३.८% जनता गरिबीको

रेखामुनी रहेको मुलुकमा मुद्रास्फिति ९% भन्दा बढी रहेको छ। त्यसैले गरिब लक्षित कार्यक्रमहरु प्रभावकारी ढङ्गबाट संचालना गर्न सके मात्र मुद्रास्फितिसँग जुध्न र गरिबी स्तर न्युन गर्न सफलता प्राप्त हुनेछ।

कुलगार्हस्थ उत्पादनको एक तिहाइ कृषिबाट आइरहेको अवस्थामा कृषिलाई व्यावसायिक र सहकारिता तर्फ उन्मुख गराउन विशेष पहल गर्नुपर्ने हो। तर बजेटले यस तर्फ ध्यान दिएको देखिदैन। कृषि ऋणको व्याज ६% भन्दा बढी तिर्नु नपर्ने भएको छ। यो भने किसानको लागि लाभदायक कुरा हो। तर कृषि ऋणको व्यापक दुरुपयोग हुने संभावना छ। विगतमा जसरी गैर किसानले कृषि ऋण लिएर किसानको हक खोसिएको थियो अब व्याजदर घटेपछि भन ठूला किसान र गैर किसानको पोल्तामा कृषि ऋण जाने आशंकाले उचाई लिएको छ। यदि यस प्रति सरकारले सतर्कता अपनाउन सके मात्र वास्तविक किसान र गरिब तथा भूमिहिन किसानको हितमा यस्तो ऋण जानसक्ला।

विकास खर्चलाई जति बढी परिचालन गर्न सक्यो त्यति बढी आर्थिक वृद्धि हासिल हुन्छ र जति बढी आर्थिक वृद्धि हासिल भयो त्यति छिटो गरिबी छट्छ। यसको लागि स्थानीय स्तरबाट नै जनसहभागितामा विकास निर्माण कार्य संचालन हुनुपर्दछ। तर स्थानीय सरकार नभएको अवस्थामा यस्तो जनसहभागिता मूलक विकास निर्माण कार्य कठिन छ। स्थानीय विकासको नाममा प्रत्येक सभासदलाई १५ लाख र प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रलाई १ करोड रकम बजेटले छुट्याएको देखिन्छ। तर विगतमा सभासदले दिइएको १० लाख रुपयाँ अत्यन्तै न्युन मात्रामा मात्र स्थानीय विकासमा खर्च भएको र बाँकी अधिकांश रकम पार्टीका कार्यकर्ता पोस्नमा खर्च गरेको पाइएको छ। जनउत्तरदायीपनको कमी र स्थानीय सरकारको अभावले गर्दा सभासदहरुलाई १५ लाख व्यक्तिगत खर्च गर्न दिएको भै भएको छ। अब भन अर्को एक करोड पनि त्यसरी खर्च हुने भय छ। यसरी देशको ढुकुटीको व्यापक दुरुपयोग गर्न बजेटले उत्साहित गरेको हो कि भन्ने आशंका जनताको गरेका छन्।

रमजानसँग सम्बन्धित केही तथ्यहरू

एतिकाफ

परिभाषा :-अल्लाहसित निकटता प्राप्त गर्नको लागि मस्जिदमा केही क्षण विताउनुलाई एतिकाफ भनिन्छ । एतिकाफ तीन प्रकारका हुन्छन् :

(क) वाजिब, (ख) सुन्नत र (ग) नफ्ल ।

(क) वाजिब एतिकाफ :- यदि कसैले अल्लाहसित एतिकाफ गर्ने वाचा गरेको छ भने त्यो वाजिब एतिकाफ हो र यसको हुकुम वाजिब अर्थात् गनैपर्ने हुन्छ । यो एतिकाफको समय कम से कम एक दिनरातको हुन्छ र वाजिब एतिकाफ गर्दा रोजा (व्रत) राख्नु पनि जरूरी हुन्छ ।

ईदुलफित्र र ईदुल अज्हाका दिनहरूमा बाहेक अन्य दिनहरूका लागि एतिकाफको वाचा गर्न सकिन्छ किनकि यी दिनहरूमा व्रत बस्नु निषेध गरिएको छ ।

हजरत उमर (रजि.) ले हजरत मुहम्मद (स.) सँग भन्नुभयो, “मैले इस्लाम स्वीकार गर्नु पूर्व वाचा गरेको थिएँ कि म एक दिन काबा भित्र एतिकाफ गर्छु ।” मुहम्मद (स.) ले भन्नुभयो, “आफ्नो वाचा पूरा गर ।” (मुस्लिम) (ख) सुन्नत एतिकाफ :- रमजानको अन्तिम दस दिनहरूमा गरिने एतिकाफ सुन्नत एतिकाफ हो । हजरत आइशा (मुहम्मद स. की पत्नी) (रजि.) भन्नुहुन्छ, “अल्लाहका नबी मुहम्मद (स.) रमजानका अन्तिम दस दिनमा एतिकाफ गर्नुहुन्थ्यो । यहाँसम्म कि उहाँ (स.) का पत्नीहरूले एतिकाफ गरे ।”

यो एतिकाफको पालना कुनै पनि सहर वा गाउँको कम से कम एक जनाले गर्नुपर्छ । नत्र भने सम्पूर्ण सहरवासी वा ग्रामीणवासीहरू दोषी ठहरिने छन् ।

(ग) नफ्ल एतिकाफ :- यो एतिकाफ निषेधित दिनहरू बाहेक अन्य कुनै पनि दिनहरूमा जति समयको लागि पनि गर्न सकिन्छ केही क्षणदेखि लिएर केही दिनसम्म । यसको लागि व्रत बस्नु अनिवार्य छैन । मस्जिदमा प्रवेश पछि, “म एतिकाफको नियत गर्दछु जबसम्म मस्जिदमा छु” भनेर पनि यो एतिकाफ गर्न सकिन्छ ।

सुन्नत एतिकाफको विधि

समय :- २० रमजानको सुर्यास्त अघिदेखि ईदुलफित्रको चन्द्रमावलोकनसम्म ।

स्थान :- पाँच पटक नमाज पढिने मस्जिदमा एतिकाफ गर्नुपर्छ । सबैभन्दा उत्कृष्ट काबा (मक्का), त्यसपछि

मो.शामिल कार्की

मस्जिद नबवी मदिन, त्यसपछि मस्जिदे अक्सा (प्यालिस्टाइन) र त्यसपछि कमश धेरै नमाजी हुने मस्जिदहरूमा एतिकाफ गर्नुलाई राम्रो मानिन्छ । महिलाहरूले आफ्नै घरमा पवित्र र शान्तमय स्थलमा एतिकाफ गर्नु राम्रो हो ।

शर्तहरू : १. नियत गर्नु, २. बालिग र होशियार हुनु (बच्चा) र पागलले गरेको एतिकाफ मान्य हुँदैन, ३. त्यस्तो मस्जिद जहाँ पाँच पटक नमाज पढिन्छ, ४. प्रसव अवस्था, मासिक धर्म, रतिक्रिया इत्यादिबाट पवित्र हुनु ।

समाप्ति : १. यौन सम्पर्क राख्नु, २. नितान्त आवश्यकता बाहेक वा अनावश्यक मस्जिदबाट बाहिर निस्कनु, ३. पागल हुनु वा होशमा नरहनु, ४. नसालु पदार्थ वा सन्तुलन विग्रिने वस्तुको प्रयोग गर्नु ।

नीति : १. राम्रो कुरा बाहेक अन्य कुरा नगर्नु, २. धेरै समय कुरआनको पठनपाठनमा समय खर्च गर्नु, ३. धेरै नफ्ल पढ्नु, तस्वीह गर्नु र अल्लाहलाई सम्झना गर्नु, ४. हदीस र अन्य इस्लामिक पुस्तकहरूको अध्ययनमा समय विताउनु, ५. अल्लाहसितै विनम्र भई पापको पश्चाताप गर्नु र क्षमा प्रार्थी हुनु ।

अवाञ्छनीय कुराहरू : १. मस्जिदभित्र अनावश्यक कुरा गर्नु, २. घर नजिक छ भन्दैमा पत्नीको हालखबर सोधखोज गर्न जानु, ३. व्यापारिक कुराकानी अर्थात् ती सबै कार्यहरू अवाञ्छनीय मानिन्छन् जसले एतिकाफको उद्देश्यलाई धमिल्याउँछ ।

२. लैलतुल कद्र

क) लैलतुल कद्रको सम्बन्धमा अल्लाहले कुरआनको तीसौं खण्डको सुरह अल्-कद्रमा भनेका छन्, “निसन्देह हामीले यस (कुरआन) लाई कद्रको रातमा अवतरित गर्‍यौं र तिमीलाई के थाहा कि कद्रको रात के हो ? कद्रको रात हजार महिनाभन्दा उत्तम (रात) हो । त्यो रात फरिश्ताहरू र जिब्रइल प्रत्येक कुराको निम्ति अल्लाहको हुकुम लिई (धर्तिमा) ओर्लन्छन् । शान्ति नै शान्ति हुन्छ । र यो (अवस्था) उषाकाल पूर्वसम्म रहन्छ ।”

एक पटक अल्लाहका नबी (सन्देशदाता) हजरत मुहम्मद (स.) ले रमजानको दुई तीन दिन अगाडि भन्नुभयो, “रमजानको महिना आउँदैछ यसमा एक रात यस्तो छ जुन एक हजार महिनाभन्दा उत्तम छ । जो

व्यक्ति यसबाट वञ्चित भयो ऊ सम्पूर्ण भलाईबाट वञ्चित रह्यो ।”

ख) के के गर्ने ? अबु हुरैरह (रजि.) वर्णन गर्नुहुन्छ कि मुहम्मद (स.) ले भन्नुभयो, “ जो इमान (पूर्ण आस्था) का साथ र पुण्य प्राप्तिको नियतले कद्रको रातमा जाग्यो, उसले पहिले गरेका पापहरूलाई क्षमा गरिदिनेछ ।” (बुखारी, अबुदाउद, अहमद, नसई, इब्ने माजा)

आइशा (रजि.) ले आफ्ना पति हजरत मुहम्मद (स.) सित सोध्नुभयो, “हे अल्लाहका नबी (स.) ! यो रातमा मैले के गर्ने ?” उहाँ (स.) ले उत्तर दिनुभयो, “यो दुआ मार्ग, हे अल्लाह ! तिमी निसन्देह अत्यन्तै क्षमाशिल र महान दयावान छौ । तिमीलाई क्षमा गर्न असाध्यै मन पर्छ, तसर्थ मलाई क्षमा गरिदेऊ ।” (अहमद, नसई, तिमीजी, इब्ने माजा)

ग) कहिले खोज्ने ? उबादह बिन सामित (रजि.) भन्नुहुन्छ कि हजरत मुहम्मद (स.) ले भन्नुभयो, “कद्रको रातलाई रमजानको अन्तिम दस दिनहरूका विजोर रातहरू (२१ औं, २३ औं, २५ औं, २७ औं र २९ औं) मा खोज ।” (मुस्नद, अहमद)

यही अर्थ दिने हदीसहरू तिर्मिजी र नसई (हदीसका पुस्तकहरू) मा अबुबकर (रजि.) द्वारा र बुखारीमा अब्दुल्लाह बिन अब्बास (रजि.) द्वारा बयान गरिएका छन्।
द्रष्टव्य :- १. अरबी तारिख सुर्यास्त पछि अर्थात् मगरिबको नमाज पश्चात् सुरु हुन्छ ।

२. मुस्लिम समुदायमा अज्ञानताको कारणले धेरै विकृतिहरू पाइन्छन् तैपनि धर्मको नाममा ती मध्येको एउटा १४ शाबानको दिनमा मनाइने “शबे बरात” पनि हो । शबे बरातको कुरआन, हदिस र सहाबाहरूको समयमा केही पनि उल्लेख भएको पाइँदैन । जे जति उल्लेख र नमुनाहरू पाइन्छन् ती सबै यहि सबै कद्रको रातको बारेमा मात्र पाइन्छन् ।

३. सदका-ए-फित्र

ईदुल फित्रको नमाज भन्दा अघि दिइने विशेष दानलाई सदका-ए-फित्र वा जकात भनिन्छ । यसको आदेश सन् २ हिजरीको रमजान महिनामा ईदुल फित्र भन्दा दुई दिन अघि दिइएको थियो ।

हुकुम :- सदका-ए-फित्र वाजिब हो अर्थात् दिनै पर्छ । अब्दुल्लाह इब्ने उमर (रजि.) भन्नुहुन्छ कि मुहम्मद (स.) ले खजुर अथवा जौको एक साअ (नाप तौलाको एक

एकाई) सदका-ए-फित्र प्रत्येक स्वतन्त्र दास, पुरुष, स्त्री एवम् साना-ठूला सबैमाथि अनिवार्य गर्नुभयो ।

तत्वदर्शीता :- अब्दुल्लाह बिन अब्बास (रजि.) बयान गर्नु हुन्छ कि हजरत मुहम्मद (स.) ले सदका-ए-फित्र वाजिब (अनिवार्य) गर्नु भयो ताकि ब्रतालुहरू अनावश्यक र अवाञ्छनीय कुराबाट जोगिउन अनि गरिब गुरुवाहरूलाई खाना (र वस्त्र) प्राप्त होस् । जसले यसलाई (ईदको) नमाजभन्दा पहिला अदा गर्छ त्यो एउटा स्वीकार्य सदका (दान) हुनेछ र जसले नमाज पछि दिन्छ उसको यो सदका अरु साधारण दानदक्षिणा भै हुनेछ । (अबुदाउद, इब्ने माजा, दारलकुली)

को माथि वाजिब छ ? :- इमाम अबु हनीफा (रह.) को विचारमा जोसित २०० दिहम चाँदी (साँढे ५२ तोला चाँदी) वा त्यस बराबरको रकम छ ऊमाथि वाजिब गरि एको छ । उहाँ आफ्नो तर्कमा यो हदीस बयान गर्नुहुन्छ : अबु हुरैरह (रजि.) भन्नुहुन्छ कि मुहम्मद (स.) ले भन्नुभयो, “धनी हुने अवस्था बाहेक (अरु कसैमाथि) कुनै प्रकारको सदका (अनिवार्य) छैन । र साथै उहाँ यो पनि भन्नुभयो कि जसको निमित्त सदका लिनु वैध छ ऊमाथि सदका वाजिब हुन सक्दैन ।” (बुखारी, मुस्लिम, अबुदाउद, अहमद)

तर अरु विद्वानहरूको विचारमा सब मुस्लिमहरूमाथि वाजिब छ । उनीहरू आफ्नो तर्कमाथि सदका-ए-फित्राको हुकुम शिर्षक अन्तर्गत उल्लेखित हदिस बयान गर्छन् र साथै भन्छन् कि यो सदका-ए-फित्रा शारीरिक सदका हो न कि धनदौलतसित सम्बन्धित सदका (दान) ।

मात्रा :- अब्दुल्लाह (रजि.) बयान गर्नुहुन्छ कि मुहम्मद (स.) ले खजुर वा जौको एक साअ फित्रा प्रत्येक मुस्लिम स्वतन्त्र, दास, पुरुष, स्त्री एवम् ठूला तथा सानामाथि अनिवार्य गर्नु भयो । (बुखारी, मुस्लिम)

द्रष्टव्य :- साअ नापतौलको एउटा एकाई हो जुन २ थरिको हुन्छ हिजाजी साअ र इराकी साअ । हिजाजी एक साअ = ३.७५० किलो ग्राम र इराकी एक साअ = चार किलो ग्राम हुन्छ ।

इब्ने उमर (रजि.) ले भन्नु हुन्छ कि नबी (स.) ले सदका-ए-फित्राको एक साअ खजुर वा जौ वाजिब गर्नुभयो । त्यसपछि सहाबाहरूले आधा साअ (गहुँ) दिन थाल्नु भयो ।” (बुखारी, मुस्लिम)

इब्ने उमर (रजि.) द्वारा नै अर्को हदीस पनि अबु

दाऊद (हदीसको पुस्तक) मा उल्लेख गरिएको छ कि उमर (रजि.) को पालामा जब गहुँ प्रशस्त हुन थाल्यो तब जौ, किशमिश, पनीर वा खजुरको साटो आधा साअ सद्का-ए-फित्रा दिन थालियो ।

तसर्थ सद्का-ए-फित्रामा गहुँको यो मात्रा हाम्रो सुविधा अनुसार आधा साअ गहुँ अर्थात् हिजाजी साअ बमोजिम १.८७५ कि.ग्राम र इराकी साअ बमोजिम दुई किलो ग्राम हुन आउँछ ।

द्रष्टव्य :- सद्का-ए-फित्रामा गहुँको यो मात्रा (आधा साअ) केवल इमाम अबु हनिफा (रह.) को विचार मात्र हो । इमाम मालिकी, इमाम शाफई, इमाम अहमद विन हम्बल, इमाम इसहाक (रह.) र अन्य विद्वानहरुको विचारमा गहुँको मात्रा पनि एक साअ नै हो । उहाँहरुसित पनि प्रमाणहरु छन् । तर हामीलाई जुनमा सुविधा र सन्तुष्टि लाग्छ त्यसै गर्नुपर्छ । अल्लाह कहाँ मात्रा भन्दा बढी महत्वपूर्ण पवित्र हृदय, ईशप्रेम र भक्तिको सम्मान हुन्छ ।

दिइने वस्तु :- विभिन्न हदीहरुमा यसको लागि आठ वस्तुहरुको उल्लेख गरिएको पाइन्छ । गहुँ, जौ, खजुर, किशमिश, आटा, आदि । सद्का-ए-फित्रामा जिन्स भाऊ अडकल गरी पैसा दिँदा पनि हुन्छ । बरु यसो गर्नु भनै उपयोगी र सरल होला ।

दिइने समय :- ईदको नमाज पढ्न जानुभन्दा अघि दिनु राम्रो मानिन्छ र नमाज पछि दिनु राम्रो मानिन्छ र नमाज पछि दिनु अवाञ्छनीय छ ।

पहिला नै दिनु :- सद्का-ए-फित्रा दिने कार्य र मजानको अन्ततिर नै वाजिब हुन्छ । तर यदि कसैले सुरु रमजान वा बीच रमजानमा दिएमा जायज हुन्छ । इब्ने उमर (रजि.) बयान गर्नु हुन्छ कि मुहम्मद (स.) ले र मजानको अन्तमा सद्का-ए-फित्रा अनिवार्य गर्नु भयो र मानिसहरु यसलाई ईदभन्दा एक दुई दिन अगाडि नै दिन्थे । (बुखारी)

खर्च गरिने ठाउँ : १. गरिब, २. दीन-दुखी, ३. अजलीन (इस्लामी राज्यका ती सरकारी कर्मचारीहरु जो जकात र सद्काहरु जनताबाट उठाउँछन्), ४. ती व्यक्तिहरु जसलाई सान्त्वना दिने वा जसको मन जित्ने उद्देश्य छ, ५. दासहरुलाई स्वतन्त्रता दिलाउन, ऋणीहरुलाई ऋणमुक्त गराउन, ६. अल्लाहको मार्गम मुसाफिर यात्रुहरु (जो असहाय छन्) ।

द्रष्टव्य : यी मध्ये सद्का फित्रालाई गरीब गुरुवा, दीन दुःखी र पीडितहरुलाई दिनु उत्तम मानिन्छ ।

"अल्लाह कुनै पनि मानिसमाथि उसको सामर्थ्यभन्दा अधिक जिम्मेवारी दिदैनन् । उसले कमाएको उसैको लागि हो र उसले बटुलेका पाप (को दण्ड) उसैले भोग्नुपर्नेछ । हे हाम्रा पालनकर्ता हो हामी बिर्सन्छौ वा गल्तीले कुकर्म गर्छौ भने हामीलाई केरकार नगर्नु । हे हाम्रा पालनकर्ता हो हामीमाथि त्यस्तो बोझ नराख जस्तो तिमीले हामीभन्दा अधिका मानिसहरुमाथि राखेका थियौ । हे हाम्रा पालनकर्ता हो हामीमाथि त्यस्तो बोझ नराख जुन सहन गर्ने शक्ति हामीमा छैन । र, हामीप्रति नम्रताको व्यवहार गर क्षमा गर अनि हामीमाथि दया गर । तिमी हाम्रो स्वामी हौ । अतः काफिर मानिसहरुविरुद्ध तिमीले हामीलाई सहयोग प्रदान गर ।"

शुभकामना

पवित्र चाड ईद उल् फित्राको सुखद उपलक्ष्यमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछु । यस महिनाको आगमन सँगै अल्लाह तआलाले सबै मुस्लिमहरुको हृदय भित्र अल्लाहको प्रेम, भय र उनीप्रति हुने आशालाई मजबुत बनाउनु भन्ने प्रार्थना गर्दछु ।

जहीर दिनी किताब घर

जामे मार्केट, घण्टाघर, काठमाडौं

फोन : ९८१३१६२४०३

जकातको वास्तविकता

नमाजपछि इस्लामको सबभन्दा ठूलो स्तम्भ जकात हो । र यो यति ठूलो चिज हो कि जसरी सलातलाई इन्कार गर्ने व्यक्तिलाई काफिर ठहर्‍याएको छ त्यसरी नै जकातलाई इन्कार गर्नेहरूलाई पनि काफिर मात्र ठहर्‍याएको छैन बरु सहाबीहरु (रजि.) ऐक्यबद्ध भएर उनीहरुविरुद्ध जिहाद गरे । इस्लाममा यसलाई यति धेरै महत्व दिनुको निम्न कारणहरु रहेका छन् ।

अल्लाहको सामिप्यता हासिल

केही मानिस यति सीधासादा हुन्छन् जसले हरेक व्यक्तिलाई मित्र बनाउँछन् । मित्र बनाउने बेलामा वास्तवमा त्यो मित्र बनाउने लायक छ कि छैन भनेर मानिसलाई चिन्ने प्रयास पनि गर्दैनन् । यस्ता मानिसहरू मित्रतामा प्रायः धोका खाने गर्छन् र पछि उनीहरूले निकै निराशाको सामना गर्नुपर्छ । तर, बुद्धिमानहरू जोसँग मित्रता गर्छन् तिनलाई खुबै निरीक्षण गरी हरेक तवरले परिक्षण गर्छन् । त्यसपछि जसलाई सच्चा, निस्वार्थ र वफादार पाउँछन् त्यसलाई मात्र आफ्नो मित्र बनाउँछन्; बेकारको मान्छेलाई छोडिदिन्छन् ।

अल्लाह सबभन्दा बढी तत्वदर्शी र बुद्धिमान छन् । उनले सबैलाई आफ्नो मित्र बनाउनेछन्; आफ्नो जमातमा सामेल गर्नेछन्; आफ्नो दरबारमा प्रतिष्ठा र निकटतम स्थान प्रदान गर्नेछन् भनेर आशा कसरी गर्न सकिन्छ ? जब मानिसको बुद्धि-विवेकको माग यो रहेछ कि उसले परिक्षण नगरीकन कसैलाई मित्र बनाउँदैन भने अल्लाह जो सारा बुद्धि र तत्वदर्शिताका श्रोत को लागि त असम्भव नै छ कि उनले बिना निरीक्षण र जाँचपडताल हरेकलाई मित्रको दर्जा दिउन् । यी करोडौं मानिसहरू जो धर्तीमा फैलिएर बसेका छन्, जसमा थरिथरिका राम्रा-नराम्रा मानिसहरू छन्; ती सब अल्लाहको जमातमा सामेल गर्न योग्य छैनन् जसलाई अल्लाहले संसारमा आफ्नो नायबको दर्जा र परलोकमा आफ्नो निकटस्थको उपाधि दिन चाहेका छन् । अल्लाहले बडो तत्वदर्शिताका साथ केही परीक्षा, केही जाँचपडताल र केही परख गर्ने मापदण्ड निर्धारण गरेका छन् ताकि जुन मानिस यसमा पूरा खरो उत्रनेछ ऊ अल्लाहको जमातमा आओस्; जो यस मापदण्डमा उत्रने छैन ऊ स्वतः यस जमातबाट अलग होओस्; ऊ स्वयं यस जमातमा सामेलयोग्य छैन भन्ने

कुरा जानोस् ।

यो मापदण्ड के हो ? अल्लाह तत्वदर्शी र ज्ञानी छन् । त्यसैले उनले मानिससँग सबभन्दा पहिलो परीक्षा तत्वदर्शिता र ज्ञानकै बारेमा लिन्छन् । उनी हेर्दछन् - मानिसमा समझबुझ छ कि छैन; ऊ कोरा बुद्धि त छैन ? किनकि अज्ञानी र विवेकहीन मानिस एक बुद्धिमान् तथा विवेकशील मान्छेको मित्र कदापि बन्न सक्दैन । जुन मान्छे अल्लाहका निशानीहरू देखेर चिन्दछ कि यिनै मेरा मालिक तथा सृष्टिकर्ता हुन् यिनका अतिरिक्त कुनै उपास्य, कुनै पालनकर्ता, कुनै प्रार्थना सुन्नेवाला र सहयोगी छैन अनि जुन व्यक्ति अल्लाहको वाणी सुनेर जान्दछ कि यो उसको मालिकको वाणी हो; यो अरु कसैको वाणी हुन सक्दैन; जुन व्यक्तिले सच्चा नबी अनि नबीका मिथ्या दावेदारहरूको जिन्दगी, तिनको चरित्र, तिनका व्यवहार हरू, तिनका शिक्षा, तिनका कार्यहरूको भिन्नतालाई ठीक ठीक पहिचान गर्न सक्दछ अनि चिन्दछ कि नुबुव्वत (ईशदूतत्व) का दावेदारहरूमध्ये फलानो पवित्र हस्ती मात्र अल्लाहका तर्फबाट मार्गदर्शन गर्नका लागि आउनुभएको हो र फलानो दज्जाल हो, धोखेबाज हो - त्यस्तो मानिस बुद्धिमत्ताको परीक्षामा सफल हुन्छ । उसलाई मानिसहरूको भीडबाट अलग गरेर अल्लाह आफ्नो जमातमा चयन गरिएका व्यक्तिहरूमा सामेल गर्दछन् । पहिले नै परीक्षामा असफल भइसकेका बाँकी मानिसलाई जहाँ चाहन्छ त्यहाँ भौतारिरहोस् भनेर स्वतन्त्र छोडि दिन्छन् ।

नैतिक सामर्थ्यको परीक्षा

यस पहिलो परीक्षामा जुन उम्मेदवारहरू उत्तीर्ण हुन्छन् तिनीहरू दोश्रो परीक्षामा सामेल हुनुपर्छ । यस दोश्रो परीक्षामा मानिसको बुद्धिका साथै उसको नैतिक सामर्थ्यको पनि जाँच हुन्छ । यो हेरिन्छ कि मानिसमा सत्य तथा सद्कर्म के हो भन्ने जानिसकेपछि त्यसलाई स्वीकार गर्ने अनि व्यवहारमा उतार्ने र झुठ तथा कुकर्म के हो भन्ने जानिसकेपछि त्यसलाई छोड्ने शक्ति पनि छ कि छैन ? ऊ आफ्नो मनोवेगको, बाबुबाजेको अनुसार नको, खानदानी रीतिरिवाजको, आम सांसारिक विचार र तरीकाहरूको दास त होइन ? उसमा यो कमजोरी त छैन कि कुनै चिजलाई अल्लाहको मार्गदर्शनको विरुद्ध

पाएर र त्यो खराब हो भन्ने जानेर पनि ऊ त्यसकै चक्करमा रहन्छ अनि कुनै चिजलाई अल्लाहको लागि सत्य तथा प्रिय हो भन्ने जानेर पनि त्यसलाई व्यवहारमा ल्याउँदैन ? जुन मानिसहरू यस परीक्षामा असफल हुन्छन् तिनीहरूलाई पनि अल्लाह आफ्नो जमातमा लिन अस्वीकार गर्दछन् । अल्लाह ती मानिसहरूलाई मात्र चयन गर्दछन् जसको परिचय यसप्रकार रहेको छ—

“पथभ्रष्टताबाट मार्गदर्शन स्पष्ट रूपमा अलग भइसकेको छ । अनि निश्चय नै जसले तागुत (सीमा उल्लंघनकारी) लाई अस्वीकार गर्‍यो र अल्लाहमाथि आस्थावान भयो त्यसले यस्तो भरपदोँ सहारा समात्यो जुन कहिल्यै टुट्ने छैन ।” (कुरआन २ : २५६)

अनुसरण तथा आज्ञाकारिताको जाँच

यस परीक्षामा जुन मानिसहरू सफल हुन्छन् तिनीहरूले तेश्रो दर्जाको परीक्षा दिनुपर्छ । यस दर्जामा अनुसरण र आज्ञापालनको परीक्षा लिइन्छ । यहाँ आदेश दिइन्छ कि जब हाम्रोतर्फबाट ड्यूटीको पुकार बुल्द हुन्छ तब आफ्नो निद्रा बलिदान गरेर हाजिर होऊ आ-आफ्नो कामकाज छोडेर आऊ; आफ्नो रुचि, आफ्नो फाइदा, आफ्नो आनन्द अनि भ्रमणलाई छोड र आऊ आफ्नो अनिवार्य कर्म पूरा गर गर्मी होस् वा जाडो - जेसुकै होस्, जब अनिवार्य कर्मको लागि पुकारिन्छ तब हरेक अवस्थामा, हरेक कठिनाईलाई सहन गर र लम्केर आऊ अनि जब म आदेश दिन्छु तब बिहानदेखि बेलुकीसम्म भोकोप्यासी बस्ने गर; आफ्नो मनोवेगको चाहनालाई रोक्दा पनि यस आदेशको पूर्ण पालना गर चाहे भोक-प्यासले जस्तोसुकै कष्ट होस्; चाहे स्वादिष्ट भोजन र शरबतहरूको भण्डार नै सामुन्ने किन थुपारि एको नहोस् । जुन मानिसहरू यस परीक्षामा कच्चा ठहरिन्छन् उनीहरूलाई पनि भनिन्छ- ‘तिमीहरू हाम्रो कामको लायक होइनौ ।’ केवल ती मानिसहरूलाई छानिन्छ जो यस तेश्रो परीक्षामा पनि पक्का सावित हुन्छन् किनकि जुन कानुन अल्लाहको तर्फबाट उनीहरूका लागि बनाइनेछ; जुन मार्गदर्शन उनीहरूलाई दिइनेछ, उनीहरूले दृश्य तथा अदृश्य रूपमा लाभ तथा हानी, आराम तथा कष्ट हरेक अवस्थामा तिनको पालना गर्न सक्नेछन् भनेर उनीहरूसँग मात्र आशा गर्न सकिन्छ ।

सम्पत्ति खर्च गर्नुको जाँच

यसपछि चौथो परीक्षा सम्पत्तिप्रतिको बलिदान वारेमा लिइन्छ । तेश्रो परीक्षाका सफल उम्मेदवारहरू

अहिले यस योग्य भइसकेका छैनन् कि उनीहरूलाई विधिवत् रूपमा अल्लाहको सेवामा लिइयोस् । अहिले यो हेर्नुछ कि कतै उनीहरू सानो मनको, कम हिम्मत र कम हौसला भएका त होइनन् ? ती मानिसहरूमध्ये त होइनन् जो प्रेम एवम् मित्रताको दावा त खुवै गर्छन् तर जब आफ्नो प्रिय तथा मित्रको लागि खल्लीबाट केही खर्च गर्ने समय आउँछ तब अन्कनाउन थाल्छन् ? उनीहरूको अवस्था त्यस व्यक्तिको जस्तो त छैन जसले मौखिक रूपमा आमा आमा भन्छ; आमाका लागि संसारसँग भगडा पनि गर्छ तर जब उसकी आमा उसको अन्नको टोकरी वा उसको सब्जीको भण्डारमा हात लगाउँछन् तब ऊ लौरो लिएर उनलाई धपाउछ, पिटछ ? यस्तो स्वार्थी, सम्पत्तिपरस्त संकुचित मनको मानिसलाई त सामान्य दर्जाको बुद्धिमान् मानिसले पनि मित्र बनाउँदैन । ठूलो हृदय भएको मानिसले त यस किसिमका कमसल मानिसलाई आफुनजिक ठाउँ दिन पनि मन पराउँदैन । भन् त्यस सबझ तथा सर्वश्रेष्ठ अल्लाह जसले आफ्नो खजाना हर समय आफ्नो अनगिन्ती सृष्टिका लागि लुटाइरहेका छन्, ले यस्तो व्यक्तिलाई आफ्नो मित्र बनाउन योग्य कहिले पो ठान्नसक्छन् जसले अल्लाहले दिएको सम्पत्तिलाई अल्लाहकै मार्गमा खर्च गर्न पनि कञ्जुस्याई गर्छ ? त्यो अल्लाह जो सबभन्दा बढी तत्वदर्शी तथा बुद्धिमान् छन्, ले कसरी यस्तो मानिसलाई आफ्नो जमातमा सामेल गर्नसक्छन् जसको मित्रता एवम् प्रेम केवल मौखिक दावीसम्म हुन्छ र जसमाथि कदापि भरोसा गर्न सकिदैन ? अनि जुन मानिसहरू यस चौथो परीक्षामा असफल हुन्छन् उनीहरूलाई पनि स्पष्ट जवाफ दिइन्छ- जाऊ तिमीहरूका लागि अल्लाहको जमातमा स्थान छैन; तिमीहरू पनि निकम्मा हौ र तिमीहरू यस सबभन्दा ठूलो बोझ उठाउन लायक छैनौ जुन अल्लाहको नायबलाई सुम्पने गरिन्छ . यस जमातमा त केवल ती मानिसहरूलाई सामेल गरिन्छ जो अल्लाहको प्रेममा जीउ-ज्यान, सम्पत्ति, सन्तान, खानदान, वतन - हरेक चिजको मोहलाई बलिदान गर्दछन्—“तिमीहरू तबसम्म पुण्य प्राप्त गर्न सक्दैनौ जबसम्म आफ्ना प्रिय चिजहरूबाट खर्च गर्दैनौ....।” (कुरआन ३ : ९२)

अल्लाहको जमातको लागि आवश्यक विशेषताहरू सानो मनको हुनु हुँदैन

यस जमातमा सानो मन भएका व्यक्तिहरूको लागि ठाउँ छैन । यसमा त केवल ती मानिसहरू प्रवेश

हुनसकछन् जसको हृदय विशाल छ ।

अर्थात्, “वास्तविकता के छ भने जो आफ्नो हृदयको कञ्जुस्याईबाट मुक्त गरिएका छन् तिनीहरू नै सफल छन् ।” (कुरआन ५९ : ९)

उच्च हौसलावाला हुनुपर्छ

यहाँ त यस्ता ठूला हौसला भएका व्यक्तिहरूको आवश्यकता छ कि कुनै मानिसले उनीहरूका साथ शत्रुताको व्यवहार गरेको छ, उनीहरूलाई दुःख र हानी पुऱ्याएको छ, उनीहरूको हृदयको टुक्रा पनि उडाइदिएको छ भने पनि उनीहरूले अल्लाहको खातिर उसको लागि खाना र उसको शरीरको लागि कपडा दिन अस्वीकार नगरून् । उसको दुःखमा उसलाई मद्दत गर्न संकोच नमानुन् । कुरआनमा भनिएको छ,

“तिमीहरूमध्ये सम्पन्न तथा सामर्थ्यवानहरूले नातेदार, अभावग्रस्त तथा अल्लाहको मार्गमा हिरजरत^१ गर्ने व्यक्तिहरूलाई सहयोग नगर्ने कसम नखाऊन् बरु उनीहरूले क्षमा गरून् र छोडिदिऊन् । के अल्लाह तिमीहरूलाई क्षमा गरून् भन्ने चाहँदैनौ ? र, अल्लाह त अति क्षमाशील तथा परम दयालु छन् ।” (कुरआन २४ : २२)

फराकिलो हृदयको हुनुपर्छ

यहाँ ती विशाल हृदयीहरूको आवश्यकता छ जसले अर्थात्, “आफूले मन परेको भोजन अभावग्रस्त, अनाथ र बन्दीहरूलाई खुवाउँछन् । र (तिनीहरूलाई भन्छन्)- हामी तिमीहरूलाई केवल अल्लाहको प्रसन्नताको लागि खुवाउँछौ । हामी तिमीहरूबाट न कुनै बदला चाहन्छौ न प्रशंसा नै ।” (कुरआन ७६ : ८-९)

स्वच्छ हृदयको हुनुपर्छ

यहाँ त्यस्ता स्वच्छ हृदयवाला व्यक्तिहरूको आवश्यकता छ जो अल्लाहले प्रदान गरेको सम्पत्तिबाट अल्लाहको मार्गमा राम्रोभन्दा राम्रो सम्पत्ति छानेर दिऊन्- अर्थात्, “हे आस्थावानहरू हो ! तिमीहरूले आर्जन गरेका चिजहरूमध्ये र हामीले तिमीहरूका लागि भूमिबाट उत्पन्न गरेका चिजहरूमध्ये उत्तम चिज खर्च गर । र, खर्च गर्नलाई यस्तो खराब चिज नछान जुन लिनका लागि तिमी स्वयं तयार हुने छैनौ...” (कुरआन २ : २६७)

सम्पन्नतामा र गरीबीमा पनि खर्च गर्नुपर्छ

यहाँ ती ठूला हिम्मतवालाहरूको आवश्यकता छ जसले सम्पन्नताको अवस्थामा र गरीबीको स्थितिमा पनि आफूले कम खाएर अल्लाहको धर्मको सेवा र उनका भक्तहरूको सहायताका लागि रकम खर्च गर्न

अन्कनाउँदैन । “अग्रसर होऊ आफ्ना पालनकर्ताको क्षमादान एवम् त्यस स्वर्गका निमित्त जुन आकाशहरू तथा पृथ्वीमा भ्रम फैलिएर रहेको छ र जुन ईशभय राख्नेहरूका निमित्त तयार पारिएको हो । जसले निर्धनता एवम् सम्पन्नता सबै अवस्थामा खर्च गर्छन्.....” (कुरआन ३ : १३३-१३४)

फैय्याज र दानशील हुनुपर्छ

यहाँ ती ईमानदारहरूको आवश्यकता छ जो साँचो मनले यस कुरामाथि विश्वास गर्छन् कि जुन अल्लाहको मार्गमा खर्च गरिनेछ त्यो बेकार हुनेछैन बरु अल्लाहले लोक र परलोकमा यसको सबभन्दा राम्रो प्रतिफल दिनेछन् । यसैले उनीहरूले केवल अल्लाहको प्रसन्नता प्राप्तिका लागि खर्च गर्दछन् । यस कुराको कुनै परवाह गर्दैनन् कि मानिसहरूलाई उनीहरूको फैय्याजी र दानशीलताको बारेमा थाहा भयो कि भएन; कसैले उनीहरूको दानको बारेमा कृतज्ञता व्यक्त गर्‍यो कि गरेन ।

“र, जुन सम्पत्ति तिमीहरू खर्च गर्छौ त्यसको फाइदा तिमीहरूले नै पाउने छौ । तिमीहरू अल्लाहकै प्रसन्नता प्राप्तिका लागि त खर्च गर्छौ अनि तिमीहरू जुन सम्पत्ति खर्च गर्छौ त्यसको प्रतिफल तिमीहरूलाई पूर्णरूपमा चुक्ता गरिनेछ । र, तिमीहरूको हक कदापि मारिने छैन ।” (कुरआन २ : २७२)

हरेक अवस्थामा अल्लाहलाई सम्भन्नुपर्छ

यहाँ ती बहादुरहरूको आवश्यकता छ जो सम्पन्नता र खुशहालीमा पनि अल्लाहलाई बिसर्दैनन्, जसलाई महलमा बसेर पनि र उच्च कृपामा रहेर पनि अल्लाहको याद आउँछ ।

“हे आस्थावानहरू हो ! तिमीहरूको सम्पत्ति तथा सन्तानहरूले तिमीहरूलाई अल्लाहको स्मरणबाट बिस्मृत नतुल्याऊन् । जसले यस्तो गर्नेछ उनीहरू नै घाटा बेहोर्नेहरू हुन् ।” (कुरआन ६३ : ९)

यी अल्लाहको जमातमा सामेल हुने व्यक्तिहरूका विशेषताहरू हुन् । यी विशेषताहरूको अभावमा कुनै पनि व्यक्ति अल्लाहको जमातमा सामेल हुन सक्दैन । वास्तवमा यो मानिसको चरित्रको मात्र होइन बरु त्यसको आस्थाको पनि धेरै कडा र सख्त परीक्षा हो । जसले अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्न कञ्जुस्याई गर्छ, त्यस खर्चलाई आफूमाथि जरिवाना ठान्दछ, विभिन्न बहाना गरी आफूलाई बचाउने विधिहरू निकाल्छ र यदि खर्च नै गर्दछ भने आफ्नो कष्टको ज्वरो मानिसहरूमाथि एहसान जताएर उतार्ने कोशिस गर्दछ वा यो चाहन्छ कि उसको दानशीलताको

संसारमा प्रचार-प्रसार गरियोस् यथार्थमा ऊ अल्लाह र आखिरतप्रति आस्थावान नै होइन । ऊ यो ठान्दछ कि अल्लाहको मार्गमा जेजति गयो त्यो बेकार गयो । उसलाई आफ्नो सुख, आफ्नो आराम, आफ्नो मजा, आफ्नो लाभ र आफ्नो प्रसिद्धि अल्लाह र उनको प्रसन्नाभन्दा बढी प्यारो हुन्छ । उसले जेजति हो, यही सांसारिक जिन्दगी हो भन्ने ठान्दछ यदि रकम खर्च गरिन्छ भने यसै संसारमा नाम र प्रसिद्धि हुनुपर्छ ताकि यस रकमको मुल्य यही असुल गर्न सकियोस्, अन्यथा आफ्नो रकम पनि गयो र कसैलाई त्यसको बारेमा जानकारी पनि भएन कि फलानो महोदयले फलानो राम्रो कार्यमा यति सम्पत्ति खर्च गर्‍यो, मानौं सबै विनष्ट भयो । पवित्र कुरआनमा स्पष्टसंग भनिएको छ - अल्लाहलाई यस किसिमको मान्छेको आवश्यकता छैन । उसले यदि आस्थाको दावी गर्छ भने ऊ मुनाफिक हो । तलका आयतहरूमाथि मनन गर्नुहोस्-

एहसान जताउनु हुदैन

“हे आस्थावानहरू हो ! आफ्नो दान (सद्का) लाई उपकार जताई तथा कष्ट दिई त्यस व्यक्तिजस्तो नष्ट नगर जो मानिसहरूलाई देखावाकोलागि धन खर्च गर्छ र अल्लाह एवं आखिरतमाथि ईमान राख्दैन ।” (कुरआन २ : २६४)

सम्पत्ति थुपार्नु हुँदैन

“अनि जसले सुन तथा चाँदीहरू एकत्रित गर्छन् र त्यसलाई अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्दैनन् तिनीहरूलाई कष्टकर यातनाको बारेमा सुचित गरिदेऊ ।” (कुरआन ९ : ३४)

अल्लाहको मार्गमा विदा माग्नु हुँदैन

“अल्लाह तथा आखिरतमाथि आस्थावानहरू आफ्नो जीउधनसाथ युद्धबाट पछाडि हट्न तिमीसित अनुमति माग्ने छैनन् । र, अल्लाह ईशभय राख्नेहरूलाई राम्ररी जान्दछन् । तिमीसँग अनुमति माग्नेहरू तिनीहरू हुन् जो अल्लाह तथा आखिरतमाथि आस्थावान छैनन् । तिनीहरूको मनमा शंका छ । तिनीहरू आफ्नो सन्देशमै बरालिरहेका छन् ।” (कुरआन ९:४४-४५)

अल्लाहको मार्गमा प्रसन्नताका साथ आज्ञापालन गर्नुपर्छ

“तिनीहरूको दान अस्वीकार हुने कारण मात्र यति हो कि तिनीहरू अल्लाह तथा उनका रसूलका साथ कुफ्र गर्थे र नमाज मा पनि ढिलासुस्ती गर्थे अनि अनिच्छापूर्वक खर्च गर्थे ।” (कुरआन ९ : ५४)

“सवै मुनाफिक पुरुष तथा मुनाफिक महिलाहरू एकअर्कामध्ये हुन् । तिनीहरूले कुकर्मको आदेश दिन्छन्; पुण्यकर्मबाट रोक्दछन् र (खर्च गर्नबाट) आफ्ना हात बाँधी राख्छन् । तिनीहरूले अल्लाहलाई बिर्सि । त्यसैले अल्लाहले पनि तिनीहरूलाई बिर्सि । निस्सन्देह मुनाफिकहरू अवज्ञाकारी हुन् ।” (कुरआन ९ : ६७)

अल्लाहको मार्गमा खर्चलाई जरिवाना ठान्नु हुँदैन

“अनि ती गाउँलेहरूमध्ये केही यस्ता छन् जसले आफूले खर्च गर्ने कुरालाई स्वयंमाथि हर्जाना ठान्दछन् ।” (कुरआन ९ : ९८)

कञ्जुस हुनु हुँदैन

“तिमीहरू नै हो जसलाई अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्न बोलाईदा तिमीहरूमध्ये कसैले कञ्जुस्याई गर्न थाल्छ । र, जसले कञ्जुस्याई गर्छ त्यसले आफ्नैविरुद्धमा गर्छ । र, अल्लाह सम्पन्न छन् अनि तिमीहरू गरीब छौ । र, यदि तिमीहरू विमुख हुन्छौ भने उनी तिमीहरूको स्थानमा अन्य समुदायलाई ल्याउने छन् अनि उनीहरू तिमीहरूजस्तो हुने छैनन् ।” (कुरआन ४७ : ३८)

मुसलमान दाजुभाइहरू ! यो हो त्यस जकातको वास्तविकता जुन तपाईंको धर्मको एक स्तम्भ हो . यसलाई सांसारिक शासनको कर जस्तो केवल एक कर नठान्नुहोस् बरु यथार्थमा यो इस्लामको आत्मा हो । यो यथार्थमा आस्थाको परीक्षा हो । जसरी परीक्षा दिएर मानिस एक कक्षाबाट अर्को कक्षामा पुग्छ, यहाँसम्म कि अन्तिम परीक्षा दिएर मानिस स्नातक बन्दछ त्यसरी नै अल्लाहकहाँ पनि कैयौं परीक्षाहरू छन् जसबाट मानिस गुज्रनु पर्दछ । र, जब ऊ चौथो परीक्षा अर्थात् सफलतापूर्वक सम्पत्तिको बलिदान दिन्छ तब ऊ पूरा मुसलमान बन्दछ जबकि यो अन्तिम परीक्षा होइन । यसपछि सबभन्दा कडा परीक्षा ज्यानको बलिदान हो । यसबारे म पछि वर्णन गर्नेछु । तर, इस्लामको दायरामा वा अर्को शब्दमा अल्लाहको जमातमा आउनका लागि प्रवेश गर्ने जुन परीक्षा निर्धारण गरिएको छ त्यसमध्ये यो अन्तिम परीक्षा हो । आजकल केही मानिसहरू भन्ने गर्दछन्- खर्च गर्ने र रकम बगाउने उपदेश मुसलमानहरूलाई धेरै दिइसकियो, अब यस गरीबी तथा निर्धनताको अवस्थामा उनीहरूलाई आर्जन गर्ने र वचत गर्ने उपदेश दिइनुपर्छ । तर, उनीहरूलाई थाहा छैन कि यथार्थमा यही इस्लामको आत्मा हो र जुन चिजले मुसलमानलाई अवनति तथा अपमानको खाल्डोमा खसाएको छ त्यो यथार्थमा यही आत्माको कमि हो ।

सामाजिक र सामुहिक जीवनमा जकातको स्थान

पवित्र कुरआनमा 'जकात' र 'सद्का' को लागि ठाउँ ठाउँमा 'इन्फाक फी सबीलिल्लाह' शब्दको प्रयोग भएको छ, अर्थात् 'अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्नु' । केही ठाउँहरूमा यो पनि भनिएको छ कि तिमी अल्लाहको मार्गमा जेजति खर्च गर्छौ त्यो अल्लाहको जिम्मामा 'कर्ज हसना' (राम्रो कर्जा) हो - मानौं तिमी अल्लाहलाई ऋण दिन्छौ र अल्लाह तिम्रा ऋणी हुन्छन् । धेरैजसो ठाउँमा यस्तो पनि भनिएको छ- तिमी अल्लाहको मार्गमा जेजति दिन्छौ त्यसको बदला दिने काम अल्लाहको जिम्मामा छ । र, उनले तिमीलाई त्यति मात्र दिने छैनन् बरु त्योभन्दा निकै अधिक दिनेछन् । यस विषयमाथि विचार गर्नुहोस् । पृथ्वी र आकाशको त्यो मालिक (अल्लाहको शरण !) के तपाईंमाथि निर्भर छन् ? के त्यस पवित्र हस्तीलाई तपाईंको ऋणको आवश्यकता छ ? के त्यस बादशाहहरूको बादशाह, असंख्य खजानाहरूको मालिक आफ्नोलागि तपाईंसँग केही माग्छन् ? अल्लाहको शरण ! अल्लाहको शरण ! उनैको वरदानले तपाईंको जीवन निर्वाह भइरहेको छ, उनैले प्रदान गरेको जीविका त तपाईं खानुहुन्छ, तपाईंमध्ये हरेक सम्पन्न र गरीबसँग जेजति छन्, उनैले त दिएका हुन् । तपाईंहरूमाभ्र प्रत्येक मागन्तेदेखि करोडपति तथा अरबपतिसम्म हरेक व्यक्ति उनको दयामाथि निर्भर छन् र उनी कसैमाथि निर्भर छैनन् । उनलाई के आवश्यकता छ तपाईंसँग ऋण माग्ने र आफ्नोलागि तपाईंसमक्ष हात थाप्ने ? यथार्थमा यो त्यही दाताको महिमा हो कि उनी तपाईंसँग तपाईंका फाइदाको लागि, तपाईंका कल्याणको लागि, तपाईंका काममा खर्च गर्ने आदेश दिन्छन् र भन्दछन्- यो खर्च मेरो मार्गमा हो; ममाथि ऋण हो; यसको बदला मेरो जिम्मामा छ र तिम्रो एहसान स्वीकार गर्छु । तिमीले आफ्नो समुदायमा अभावग्रस्त र गरीबहरूलाई देऊ । यसको बदला ती गरीबहरू कहाँबाट दिनसक्छन् ? उनीहरूको तर्फबाट म दिनेछु । तिमी आफ्ना गरीब नातेदारहरूलाई मद्दत गर, त्यसको एहसान उनीहरूमाथि होइन, ममाथि हुनेछ । म तिम्रो यो एहसानको बदला दिनेछु । तिमीहरूमाभ्र रहेका अनाथ-टुहुरा, विधवा, विवश, बटुवा, समस्यासँग जुधिरहेका दाजुभाइहरूलाई जेजति दिन्छौ, तिनलाई मेरो हिसाबमा लेख । तिम्रो माग उनीहरूको जिम्मामा

होइन, मेरो जिम्मामा छ र म त्यो चुक्ता गर्नेछु । समस्यामा रहेका आफ्ना दाजुभाइहरूलाई ऋण र सापट देऊ तर उनीहरूसँग कुनै ब्याज नमाग । उनीहरूलाई हैरान नपार । उनीहरू चुक्ता गर्न सक्दैनन् भने उनीहरूलाई जेल चलान गराउने काम नगर । उनका लुगाफाटा र घरमा भएका भाँडाकुँडा बेच्न विवश नपार उनका बालबच्चाहरूलाई घरबाट बेघर नपार त्यो ऋण उसको जिम्मामा होइन, मेरो जिम्मामा छ । ऊ मूलधन चुक्ता गर्छ भने उसको तर्फबाट ब्याज म अदा गरिदिन्छु र यदि ऊ मूलधन पनि चुक्ता गर्न सक्दैन भने म उसको तर्फबाट मूलधन र ब्याज दुवै अदा गरिदिनेछु । यसरी आफ्नो सामाजिक हितका कार्यहरूमा, आफ्नै मान्छेहरूको कल्याण र हितको लागि तिमी खर्च गर्नेछौ त्यसको लाभ तिमीलाई नै प्राप्त हुने भएता पनि त्यसको एहसान ममाथि हुनेछ । म त्यसको एक एक पैसा मुनाफासाथ तिमीलाई फिर्ता गरि दिनेछु । यो हो ती दाताहरूको दाता, ती बादशाहहरूको बादशाहको शान । तपाईंसँग जेजति छ उनैले दिएका हुन् । तपाईं अन्यत्र कतैबाट ल्याउनुहुन्न । उनैको खजानाहरूबाट लिनुहुन्छ, र जेजति दिनुहुन्छ, उनलाई दिनुहुन्न; आफ्नै नातेदार, आफ्नै इष्टमित्र, आफ्नै समुदायका मान्छेहरूलाई दिनुहुन्छ, वा आफ्नै सामाजिक हितको कार्यमा खर्च गर्नुहुन्छ जसको लाभ पनि अन्ततः तपाईंलाई नै प्राप्त हुन्छ । अपितु त्यस वास्तविक दातालाई हेर्नुहोस् त जेजति उनीसँग लिएर तपाईंले आफ्ना मान्छेहरूलाई दिनुहुन्छ त्यसलाई उनले 'तिमीले मलाई दियौ; मेरो मार्गमा दियौ; मलाई ऋण दियौ; म तिमीलाई त्यसको बदला दिनेछु' भन्दछन् । अल्लाहु अक्बर !

अल्लाहले मान्छेलाई सद्कर्म र सदाचारको लागि उत्प्रेरित गर्ने यो विधि किन अपनाए ? अब यस कुरामाथि मनन गर्नुहोस् । तपाईं यस सवालमाथि जति विचार गर्नुहुन्छ त्यति नै तपाईंले इस्लामी शिक्षाको पवित्रता बारे जान्नुहुनेछ र यस्तो अद्वितीय शिक्षा अल्लाहका अतिरिक्त अरु कसैको तर्फबाट हुन सक्दैन भन्ने कुरा तपाईंको मनले गवाही दिन थाल्नेछ ।

तपाईंलाई थाहा छ मानिस प्रवृत्तिले नै केही कृतघ्न छ, उसको दृष्टि संकुचित छ । ऊ टाढासम्म देख्न सक्दैन । उसको चित्त सानो छ । बढी ठूलो र राम्रो विचार यसमा

कमै अँट्छन् । यो स्वार्थी छ र आफ्नै कल्याण र हितको पनि व्यापक विचार उसको दिमागमा पैदा हुँदैन । “मानिस जन्मजात हतारिने हो ।” (कुरआन २१ : ३७)

ऊ हरेक कुराको परिणाम र फाइदा तुरुन्तै हेर्न चाहन्छ । र, त्यसै नतीजालाई नतीजा तथा त्यसै फाइदालाई फाइदा ठान्दछ जुन उसको सामुन्ने तुरुन्त आउने गर्छ र उसलाई महसुस हुन्छ । टाढाको परिणामसम्म उसको दृष्टि पुग्दैन; ठूलो र अननकाल सम्म जुन फाइदा प्राप्त हुन्छ, जुन फाइदाको सिलसिला धेरै टाढासम्म चल्छ, त्यसको ज्ञान उसलाई बडो मुश्किलले प्राप्त हुन्छ; बरु कहिलेकाहीँ प्राप्त नै हुँदैन । मानिसको यो प्रवृत्तिगत कमजोरी हो । यस कमजोरीको कारणले उसले हरेक चिजमा आफ्नो नीजि फाइदा हेर्छ; फाइदा पनि त्यो जुन अति निम्न स्तरको होस्, शीघ्राधिशीघ्र हासिल होस् र उसलाई महसुस होस् । ऊ भन्दछ - जेजति मैले आर्जेको छु वा जेजति बाबुबाजेबाट प्राप्त भएको छ ती सबै मेरा हुन् । यसमा कसैको हिस्सा छैन; यसलाई मेरो आवश्यकताका लागि, मेरो इच्छापूर्तिका लागि, मेरो आराम तथा सुखचयनका लागि खर्च गर्नुपर्छ वा कुनै यस्तो कार्यमा खर्च गरिनुपर्छ जसको मुनाफा तुरुन्त मलाई नै प्राप्त होस् । मैले रकम खर्च गरे भने कि त मलाई त्योभन्दा बढी रकम प्राप्त हुनुपर्छ कि त मेरो सुखसयलमा भन्नु बढी वृद्धि हुनुपर्छ वा कमसेकम मेरो प्रसिद्धि बढोस्, मेरो प्रतिष्ठा बढोस्, मलाई कुनै पदवी प्राप्त होस्, उच्च कुर्सी प्राप्त होस्, मानिसहरू मेरा सामुन्ने भुक्नु र मानिसहरूले मेरो चर्चा शुरु गरून् । यदि यी कुराहरूमध्ये कुनै पनि कुरा मैले प्राप्त नगर्ने हो भने म किन आफ्नो सम्पत्ति खर्च गरूँ ? वरिपरि कुनै अनाथ भोको मर्दछ वा सहाराविहीन भौतारिँदैछ भने म किन उसलाई हेरचाह गरूँ ? उसको उत्तरदायित्व उसको पितामाथि थियो । उसले आफ्नो सन्तानको भागमा केही छोडेर जानुपर्थ्यो वा बीमा गराउनुपर्थ्यो । कुनै विधवा यदि मेरो बस्तीमा अभावमय जीवन व्यतीत गरिरहेकिछन् भने मलाई के मतलब ? उनको पतिले उनको बारेमा सोच्नुपर्थ्यो । कुनै परदेशी (बटुवा) यदि यताउति भौतारिँदैछ भने मलाई के मतलब ? त्यस मुखले आफ्नो लागि केही बन्दोबस्त नगरी घरबाट किन निस्कियो ? कुनै मानिस यदि समस्यामा छ भने, होस्; उसलाई पनि अल्लाहले मजस्तै हातखुट्टा दिएका छन्; आफ्नो आवश्यकता ऊ स्वयंले पूरा गर्नपर्छ; म किन उसलाई

सहयोग गरूँ ? मैले उसलाई दिएँ भने ऋण दिन्छु र मूलधनका साथ व्याज पनि असुल गर्छु किनकि मेरो रकम बेकार त होइन ? मैले यसले भवन बनाउन सक्थे; गाडी किन्थे होला वा लाभ आर्जन गर्ने कुनै कार्यमा लगाउँथे होला । यसले पनि यसबाट केही फाइदा नै उठाउनेछ, फेरि यस फाइदाबाट म किन आफ्नो हिस्सा असुल नगरूँ त ?

यस स्वार्थपरस्त सोचका साथ पहिले त धनवान व्यक्ति खजानाको सर्प बनेर बस्नेछ वा खर्च नै गर्छ भने पनि आफ्नो नीजि लाभको लागि गर्नेछ । जहाँ उसलाई आफ्नो फाइदा देखिँदैन त्यहाँ उसको खल्लीबाट एक पैसा निस्कँदैन यदि उसले कुनै गरीबलाई मद्दत गर्‍यो भने पनि यथार्थमा उसले उसलाई मद्दत गर्ने छैन बरु उसलाई लुट्नेछ र जेजति उसलाई दिन्छ त्यसभन्दा बढी उसबाट असुल-उपर गर्नेछ । कुनै मगन्तेलाई यदि ऊ केही दिन्छ भने उसमाथि हजारौँ एहसान थुपारेर उसको आधा ज्यान लिनेछ; उसलाई यति बेइज्जत र अपमानित गर्नेछ कि त्यसमा उसको कुनै इज्जत बाँकी रहने छैन । यदि कुनै सामुदायिक काममा हिस्सा लियो भने सबभन्दा पहिले त्यसमा आफ्नो नीजि फाइदा कति छ भन्ने कुरा हेर्नेछ । जुन काममा उसको आफ्नो नीजि फाइदा हुँदैन ती सबै उसको मद्दतबाट वञ्चित रहनेछन् ।

यस किसिमको सोचका परिणामहरू के हुन् ?

न्यू लेडिज लिवास् टेलर्स

लेडिजका जुनसुकै स्टाइलका ड्रेसहरू

उपलब्ध छन्

सम्पर्क

तैरुल्लाह अन्सारी

भक्तपुर बसपार्क नजिक, बागबजार, काठमाडौँ
फोन : ४२३०३८९ (पसल), ४२२७८४५ (निवास)

२४ घण्टा भित्रैमा डेलिभरी दिइन्छ

यसका परिणामहरू सामाजिक जीवनका लागि मात्र घातक होइन बरु अन्ततः स्वयं त्यस व्यक्तिको लागि पनि हानिकारक छ जो संकुचित सोच र अज्ञानताको कारणले त्यसलाई आफ्नो लागि लाभदायक ठान्दछ। आम मानिसहरूमा यो सोच काम गर्न थालेपछि केही मानिसहरूसँग सारा सम्पत्ति एकत्रित हुनथाल्छ र अनिगन्ती मानिसहरूले आफ्नो धनको बलले अरुको रकम हासिल गर्ने क्रम बढ्दछ र गरीबहरूको जिन्दगी दिनदिनै अभावग्रस्त बन्दै जान्छ। जुन समाजमा गरीबी व्याप्त हुन्छ त्यो थरिथरिका विकृतिहरूको शिकार बन्दछ। त्यसको वातावरण खराब हुन्छ। त्यसमा रोगव्याधी फैलिन्छ। त्यसमा काम गर्ने र सम्पत्ति आर्जन गर्ने शक्ति कम हुन थाल्छ। त्यसमा अशिक्षा एवम् अज्ञानता बढ्दै जान्छ। त्यसको चरित्रमा गिरावट आउन थाल्छ। उनीहरूले आफ्नो आवश्यकता पुरा गर्न अपराध गर्न थाल्छन्। अन्ततः उनीहरू लुटमारमा समेत उत्रिन्छन्। सांसारिक धनीहरू हत्याको शिकार हुन थाल्छन्। उनीहरूको घर बार लुटिने र जलाइन्छन् र उनीहरू यसरी बर्बाद हुन्छन् कि उनीहरूको नामसम्म संसारमा बाँकी रहँदैन।

समुहको सफलतामा व्यक्तिको सफलता छ

तपाईंले मनन गर्नुभयो भने पाउनुहुनेछ - यथार्थमा हरेक व्यक्तिको भलाई त्यस समाजका साथ जोडिएको हुन्छ जसको दायरामा ऊ रहन्छ। तपाईंसित जुन सम्पत्ति छ यदि त्यसबाट आफ्ना अन्य दाजुभाइहरूलाई मद्दत गर्नभयो भने त्यो सम्पत्ति चक्कर लगाएर धेरैवटा लाभहरूका साथ फेरि तपाईंतिर फर्केर आउनेछ। यदि तपाईं संकुचित विचारले त्यसलाई आफूसँगै राख्नुहुन्छ वा आफ्नो नीजि फाइदाको लागि मात्र खर्च गर्नुहुन्छ भने अन्ततः त्यो घट्दै जानेछ। उदाहरणका लागि तपाईंले एउटा टुहुरा बच्चाको पालनपोषण गर्नभयो र उसलाई शिक्षा दिएर आफ्नो समाजको आर्जन गर्ने एउटा सदस्य बनाइदिनुभयो भने मान्नुहोस् तपाईंले समाजको सम्पत्ति बढाउनुभयो। र, निश्चय नै समाजको सम्पत्ति बढ्यो भने समाजको एक सदस्य भएको हुनाले तपाईंलाई पनि त्यस सम्पत्तिबाट हिस्सा प्राप्त हुनेछ। तपाईंलाई त्यस अनाथको क्षमताले गर्दा जसलाई तपाईंले मद्दत गर्नुभएको थियो, यो सम्पत्तिको हिस्सा प्राप्त भएको थाहा नहुन सक्छ। तर, यदि तपाईंले आफ्नो स्वार्थ र संकुचित विचारले गर्दा म उसलाई किन मद्दत गरूँ, यसका पिताले स्वयं यसका लागि केही न केही छोडेर जानुपर्छ भनेर भन्नुभयो भने ऊ बेलगाम अवारा भई भौतारिनेछ, एउटा निकम्मा मान्छे बन्नेछ। उसमा यो क्षमता नै पैदा हुन

सक्ने छैन कि उसले आफ्नो मिहिनेतले समाजको सम्पत्तिमा केहि वृद्धि गर्न सकोस बरु ऊ अपराधी बन्नेछ र कुनै तपाईंको घरको ढुकुटी फुटाउनेछ। यसको अर्थ के भयो भने तपाईंले आफ्नै समाजको एक सदस्यलाई निकम्मा, अवारा, पेशेवर अपराधी बनाएर उसको मात्र होइन स्वयं आफूलाई पनि हानी पुर्याउनुभयो। यस उदाहरणलाई अलिक ध्यानपूर्वक हेर्नुहोस् त तपाईंलाई ज्ञात हुनेछ कि जुन मानिस निस्वार्थ समाज कल्याणका लागि रकम खर्च गर्छ, हेर्दा उसको रकम उसको खल्लीबाट त निस्कन्छ तर बाहिर त्यो बढ्छ - फल्दै फुल्दै जान्छ यहाँसम्म कि अन्तमा त्यो नगन्य फाइदाहरूका साथ उसको खल्लीमा फिर्ता आउँछ जसबाट कुनै बेला त्यो निस्केको थियो। र, जसले स्वार्थले गर्दा संकुचित विचार ले गर्दा र समाजकल्याणमा खर्च गर्दै न उसले देख्दा त गरिनेछ।”

NTV र GFM बाट नेपालीमा इस्लामी शिक्षा

९३ मेघाहर्ज गोरखा FM बाट प्रत्येक बुधवार साँझ

६:०० बजे **इस्लामको प्रकाश** कार्यक्रम सुन्न र

प्रत्येक शुक्रवार बिहान ६:३० बजे NTV बाट

कार्यक्रम **‘इस्लाम दर्शन’** हेर्न र सुन्न

नभुलुहोला।

इन्टरनेटबाट पनि www.gorkhafm.com मा

Log on गरी FM प्रसारण सुन्न सक्नु हुनेछ।

कार्यक्रम हेरेर र सुनेर हामीलाई सुझाव र प्रतिक्रिया

मोवाइलको Masage box मा गएर gfm टाइप गरी

स्पेश दिनुहोस् र ip टाइप गरी फेरी स्पेश दिनुहोस् र

तपाईंको सुझाव वा प्रतिक्रिया टाइप गरी 4343 मा

send गर्नुहोस्।

त्यस्तै,

पो. ब. नं.: २८९६, घण्टाघर, काठमाडौंमा वा

islam.praksah09@gmail.com मा पत्राचार गर्न पनि

सक्नु हुन्छ।

अल्लाहको मार्गमा खर्चका तरीकाहरू

अल्लाहको मार्गमा हिंड्नेहरूका लागि अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्ने के के तरीकाहरू पवित्र कुरआनमा बयान गरिएका छन् । त्यसबारेमा यहाँ चर्चा गरिन्छ ।
केवल अल्लाहको प्रसन्नताको लागि

सबभन्दा पहिलो कुरा यो हो कि खर्च गर्न केवल अल्लाहको प्रसन्नता र उनको खुशी हासिल गर्नु मानिसको उद्देश्य होस्, कसैमाथि एहसान गरेको देखाउन वा संसार मा प्रसिद्धि कमाउनका लागि खर्च गरिनु हुँदैन— “तिमीहरू जेजति खर्च गर्छौं अल्लाहकै प्रसन्नता प्राप्तिका लागि गर्छौं ।” (कुरआन २:२७२) अर्को ठाउँमा भनिएको छ “हे आस्थावानहरू हो ! आफ्नो दानलाई उपकार जताई तथा कष्ट दिई त्यस व्यक्तिको जस्तो नष्ट नगर जसले मानिसहरूलाई देखाउनका लागि सम्पत्ति खर्च गर्छ र अल्लाह तथा आखिरतमाथि आस्थावान हुँदैन । उसको (खर्चको) उदाहरण यस्तो छ जस्तो एउटा चट्टान छ जसमाथि माटो (जमेको) छ अनि जब त्यसमाथि मुसलधारे वर्षा हुन्छ तब चट्टान (माटो बगेर) चिल्लो हुन्छ...” (कुरआन २ : २६४)

एहसान नजताइयोस्

अर्को कुरा यो हो कि कसैलाई पैसा दिएर वा खाना खुवाएर वा लुगा पहिऱ्याएर एहसान नजताइयोस् र यस्तो व्यवहार नगरियोस् जसले उसको मन दुखोस्— “जुन मानिसहरू अल्लाहको मार्गमा आफ्ना सम्पत्तिहरू खर्च गर्छन् र खर्च गरेपछि न उपकार जताउँछन् अनि न कष्ट नै दिन्छन्, उनीहरूको बदला उनीहरूका मालिककहाँ रहेको छ । र, उनीहरूलाई न कुनै किसिमको भय हुनेछ न उनीहरू शोकग्रस्त नै हुनेछन् । एक मीठो वचन र क्षमा त्यस्तो दानभन्दा उत्तम हो जसमाथि कष्ट दिइयोस्.....” (कुरआन २ : २६२-२६३)

राम्रो धन दिइयोस्

तेश्रो कायदा यो हो कि अल्लाहको मार्गमा उत्तम वस्तु दिइयोस्, कमसल वस्तु छाँटेर नदिइयोस् । जुन मानिस कुनै गरीबलाई दिनका लागि ज्यातिएका पुराना लुगाफाटा खोज्दछन् वा कुनै फकीरलाई खुवाउनका लागि कमसल खाना निकाल्दछन्, उसले अल्लाहसँग यस्तो प्रतिफलको आशा गर्नुपर्छ—“हे आस्थावानहरू हो !

तिमीहरूले आर्जन गरेका चिजहरूमध्ये र हामीले तिमीहरूका लागि भूमिबाट उत्पन्न गरेका चिजहरूमध्ये उत्तम चिज खर्च गर । र, खर्च गर्नलाई खराब चिज नछान...” (कुरआन २ : २६७)

सम्भवतः लुकाएर दिइयोस्

चौथो कायदा यो हो कि यथासम्भव लुकाएर खर्च गरियोस् ताकि देखावटी र प्रसिद्धिको मिसावट नहोस् . देखाएरै खर्च गर्दा पनि समस्या त छैन, तर लुकाएर दिनु श्रेयष्कर छ—“तिमीहरू जाहेर गरेर दान गर्छौं भने यो राम्रो हो तर तिमीहरू त्यसलाई गोप्य राख्छौं अनि निर्धनहरूलाई दिन्छौं भने तिमीहरूका लागि यो भन् र भ्रमो हो । र, अल्लाहले तिम्रा पापहरू माफ गरिदिनेछन्....” (कुरआन २ : २७१)

विवेकहिनहरूलाई आवश्यकताभन्दा अधिक नदिइयोस्

पाँचौं कायदा यो रहेको छ कि कमबुद्धि र अविवेकी मानिसहरूलाई उनीहरूको आवश्यकताभन्दा बढी नदिइयोस् कि उनीहरू पथभ्रष्ट होऊन् र कुलतमा फसुन्, बरु तिनीहरूलाई जेजति दिइन्छ उनीहरूको हैसियत र आवश्यकता अनुसार नै दिइयोस् । अल्लाह यो चाहन्छन् कि पेटलाई भोजन र लाउनलाई कपडा त हरेक खर ावभन्दा खराब र पापीभन्दा पापी मानिसलाई पनि प्राप्त हुनुपर्छ तर जाँडरक्सी खान, चरस, गाँजा र जुवाबाजीको लागि भगडालु मानिसहरूलाई पैसा दिनु हुँदैन—“र, अल्लाहले तिमीहरूका लागि जीवनयापनको साधन बनाएको सम्पत्तिलाई तिमीहरू विवेकहीन अनाथहरूलाई नसुम्प । तर , उनीहरूलाई त्यसबाट खुवाऊ, पहिऱ्याऊ।” (कुरआन ४:५)

ऋणीहरूलाई दुख नदिइयोस्

छैठौं कायदा यो वर्णन भएको छ कि यदि कुनै गरीबको आवश्यकता पुरा गर्नका लागि उसलाई कर्ज दिइयो भने उसलाई बारम्बार तागेता गरेर दुःख नदिइयोस् बरु उसलाई यति मौका दिइयोस् कि उसले सहज ढंगले ऋण चुक्ता गर्न सकोस् . र, वास्तवमा यो थाहा छ कि ऊ चुक्ता गर्न योग्य छैन भने र तिमीसँग यति सम्पत्ति छ कि तिमीले उसलाई सहजपूर्वक क्षमा गर्न सक्छौं भने तिमी उसलाई क्षमा गरिदिनु श्रेयष्कर हुन्छ—“यदि तिम्रो ऋणी,

बाँकी पेज नं १७ मा.....

जकातका विशेष आदेशहरू

अल्लाहको आदेशको अर्को हिस्सा जसको सम्बन्ध जकातसँग छ अर्थात् जसलाई अनिवार्य गरिएको छ ।

जकातको सम्बन्धमा अल्लाहले पवित्र कुरआनमा तीन ठाउँमा अलग अलग आदेशहरू जारी गरेका छन् .
सुरह अल्-बकरमा भनिएको छ-

“तिमीहरूले आर्जन गरेका चिजहरूमध्ये र हामीले तिमीहरूकानिमित्त भूमिबाट उत्पन्न गरेका वस्तुहरूमध्ये उत्तम वस्तु खर्च गर ।” (कुरआन २ : २६७)

सुरह अल्-अन्आममा भनिएको छ

अर्थात्, “जब ती फल्छन् तब तिमीहरू त्यसको फल खाउ र काट्ने दिन त्यसको हिस्सा (जकात) चुक्ता गर ।” (कुरआन ६ : १४१)

पवित्र कुरआनका यी दुवै आयतहरू जमीनका पैदावार का सम्बन्धमा रहेका छन् . हनफी विधिशास्त्री भन्दछन् कि स्वयं उम्रने वनस्पतिहरू जस्तो कि रुख घाँस र बाँसका अतिरिक्त बाँकी जति पनि अन्न तरकारी र फलका किसिमहरू छन् ती सबैबाट अल्लाहको मार्गमा निकाल्नु पर्दछ । हदीस अनुसार जुन पैदावार आकाशेवर्षाद्वारा हुर्कन्छ त्यसबाट अल्लाहको मार्गमा त्यसको दसौं भागको एक भाग खर्च गर्नुपर्छ र जुन पैदावार मानिसको आफ्ना प्रयत्नहरू अर्थात् सिँचाई आदिद्वारा हुन्छ त्यसको बीसौं भाग अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्नुपर्छ । र, यो हिस्सा पैदावार काट्नासाथ (बाली भित्र्याउनासाथ) वाजिब (अनिवार्य) हुन्छ ।

यसपछि सुरह अत्तौबामा भनिएको छ:

“अनि जुन व्यक्तिहरू सुन तथा चाँदी जम्मा गर्छन् र त्यसलाई अल्लाहको मार्गमा खर्च गर्दैनन् तिनीहरूलाई दुःखदायी यातनाको शुभ सुचना सुनाईदेऊ । जुन दिन यस (सुन-चाँदी) लाई नरकको अग्निमा तताइनेछ अनि त्यसबाट तिनीहरूका निधार, काखी एवं पिठचुँहरू डामिनेछन् (र भनिनेछ) यी तिनी वस्तुहरू हुन् जुन तिमीहरूले स्वयम्कालागि जम्मा गरेका थियौं । लौ अब स्वयम्ले जम्मा गरेका धनको स्वाद चाख !” (कुरआन ९ : ३४-३५) फेरि भनिएको छ-“सद्का (दानकोष) त केवल दरिद्रहरू, अभावग्रस्तहरू र सद्काको व्यवस्थापनमा नियुक्त व्यक्तिहरूकोलागि हो र ती व्यक्तिहरूकोलागि जसका हृदयहरूलाई जोड्नु अभिष्ट होस् (साथै यो

दानकोष) दासहरूको मुक्ति, ऋणीहरू (को ऋण भुक्तानी) का लागि, अल्लाहको मार्ग मा र वटुवाहरूकोनिमित्त हो ।” (कुरआन ९ : ६०)

यसपछि भनिएको छ-“हे नबी ! उनीहरूको धनबाट सद्का (दान) स्वीकार गर । यसद्वारा उनीहरूलाई तिमी पवित्रता र शुद्धता प्रदान गर्नेछौ ।” (कुरआन ९ : १०३)

यी तीनै आयतहरूबाट ज्ञात हुन्छ कि जुन सम्पत्ति एकत्रित गरिन्छ र जसमा वृद्धि गरिन्छ र त्यसबाट अल्लाहको मार्गमा खर्च गरिदैन त्यो अपवित्र हुनजान्छ । त्यसलाई पवित्र गर्ने तरीका केवल यो हो कि त्यसबाट अल्लाहको हिस्सा निकालेर उनका कमजोर भक्तलाई दिइयोस् ।

हदीसमा आएको छ कि जब सुन र चाँदी थुपार्नेहरूमाथि अल्लाहको यातनाको चेतावनी आयो तब मुसलमानहरू निकै चिन्तित भए किनकि यसको अर्थ यो हुन्थ्यो कि आफूसँग एक सिक्का पनि नराख; सबै खर्च गर । अन्ततः उमर (रजि.) मुहम्मदको सेवामा हाजिर भएर समुदायको चिन्ताको अवस्थाबारे अवगत गराए । उहाँ (स.)ले उत्तर दिनुभयो- अल्लाहले तिमीमाथि जकात यसकारणले अनिवार्य गरेका छन् कि बाँकी सम्पत्ति तिम्रोलागि पवित्र होओस् । यस्तै वृत्तान्त अबु सईद खुद्रीद्वारा बयान गरिएको छ । उनका अनुसार मुहम्मद (स.)ले भन्नुभयो- यदि तिमीले आफ्नो सम्पत्तिबाट जकात निकालिदियौ भने जुन कर्तव्य तिमीमाथि वाजिब (अनिवार्य) थियो त्यो पूरा भयो ।

माथि वर्णन भएका आयतहरूमा त केवल धर्तीका पैदावार र सुनचाँदीमाथि जकातको आदेश छन् तर हदीसबाट ज्ञात हुन्छ कि व्यापारिक सम्पत्ति, ऊँट, गाई र बाख्राहरूको सम्बन्धमा पनि जकातको आदेश रहेका छन् ।

दुई सय दिरहम अर्थात् करीब साढे बाउन्न तोला चाँदीमाथि जकात लागु हुन्छ । सुनको हकमा साढे सात तोला, ऊँटको हकमा पाँच ऊँट, बाख्राको हकमा ४० बाख्रा, गाईको हकमा तीस गाई, व्यावसायिक सामानको हकमा साढे बाउन्न तोला चाँदीको मूल्य बराबरको सामान - अर्थात् जुन मानिसहरूसँग यति सम्पत्ति छ र त्यो सम्पत्ति ऊसँग रहेको एक वर्ष बितिसक्यो भने

त्यसबाट चालीसौं अंश (२.५%) जकात निकाल्नु बाजिव (अनिवार्य) छ । चाँदी र सुनको बारेमा हनफिया विधिशास्त्रीहरू भन्दछन् - यदि यी दुवै अलग अलग मापदण्ड (निसाब) को बराबर छैन तर दुवै मिली कुनै एकको मापदण्ड (निसाब) सम्म तिनको मूल्य पुग्दछ भने त्यसबाट पनि जकात निकाल्नु अनिवार्य छ । सुन र चाँदी यदि गहनाको रूपमा छन् भने उमर (रजि.) र इब्ने मसऊदका अनुसार यसको लागि जकात निकाल्नु अनिवार्य (फर्ज) छ र एमाम अबु हनीफा (रह.) ले यही विचार व्यक्त गरेका छन् । हदीसमा आएको छ कि अल्लाहका र सूल मुहम्मद(स.)ले दुईजना महिलाहरूको हातमा सुनको चुरा देख्नुभयो र सोध्नुभयो, 'के तिमीहरू जकात निकाल्ने

गर्छौं ?' एउटीले भनिन् 'अहं !' उहाँले भन्नुभयो, 'के तिमी यो मन पराउनेछौं कि कयामतको दिन यसको सट्टामा तिमीलाई आगोको कंगन पहिन्नुपर्नेछ ?' यसरी नै उम्मे सलमाले वर्णन गरेकिछन्, 'मसँग सुनको पाउजु थियो । मैले मुहम्मद (स.) लाई सोधे कि के यो जगेडा सम्पत्ति हो ?' उहाँले भन्नुभयो, 'यदि यसमा सुनको मात्रा जकात तिरुपने मापदण्डलाई छुन्छ भने र यसबाट जकात निकालि सकिएको छ भने यो कज्ज (जगेडा) होइन । यी दुवै हदीसबाट थाहा हुन्छ कि सुन वा चाँदी यदि आभुषणको रूपमा छन् भने पनि तिनमाथि त्यसरी नै जकात अनिवार्य छ जसरी नगदको रूपमा हुनुमाथि अनिवार्य हुन्छ । यद्यपि गहना र नगीनाहरूमाथि जकात लागु हुँदैन । □

पेज नं १५ बाट जारी.....

अभावग्रस्त अवस्थामा छ भने त्यसलाई सहज अवस्थामा ल्याउनका लागि अवसर देऊ र यदि तिमीहरू दानस्वरूप छुट दिन्छौ भने तिमीहरूका लागि भन् राम्रो हुनेछ; यदि तिमीहरू ज्ञान राख्दछौ भने ।" (कुरआन २ : २८०)

दानमा सन्तुलन

सातौं कायदा यो बयान भएको छ कि मानिसले दान गर्न सीमा नाघ्नु हुँदैन । अल्लाह यो चाहँदैनन् कि कसैले आफ्नो र आफ्ना सन्तानहरूको पेट काटेर सबै चिज दानमा दियोस् वरु उनी यो चाहन्छन् कि सादा जीवन व्यतीत गर्न मानिसलाई जति आवश्यक हुन्छ त्यति नै आफू र आफ्ना सन्तानहरूका लागि खर्च गरियोस् र बाँकी बचेको सम्पत्तिलाई अल्लाहको मार्गमा खर्च गरियोस्—“र, उनीहरू तिमीसँग कुन सम्पत्ति खर्च गर्ने भनेर सोध्छन् । भनिदेऊ -जुन बचेको छ” (कुरआन २ : २१९)

अर्को ठाउँमा छ, “र, जसले खर्च गर्दा न अपव्यय गर्छन् न कज्जुस्याईं गर्छन् वरु दुवैबीच सन्तुलन कायम राख्छन्....।” (कुरआन २५ : ६७)

अर्थात्, “आफ्ना हात आफ्नो गर्दनमा नबाँध्, न त्यसलाई बिलकुलै खुल्ला छोड अन्यथा तिमी निन्दनीय र विवश भएर बस्नेछौ ।” (कुरआन १७ : २९)

अन्तमा यो पनि सुनिहाल्नुहोस् कि अल्लाहले हकदारहरूको पूरा सूची बनाइदिएका छन् जसलाई हेरेर तपाईंलाई थाहा हुनेछ कि कुन कुन मानिसहरू तपाईंको सहायताका

हकदार हुन् र क-कसको हक अल्लाहले तपाईंको कमाईमा राखेका छन् । कुरआनमा आएको छ, “अनि नातेदारलाई उसको हक देऊ र दीनदुखी तथा पथिकलाई पनि ।” (कुरआन १७:२६)। अर्को ठाउँमा छ “आफन्त, अनाथ, गरीब, बटुवा तथा मगन्तेहरूलाई दिऊन् र दासहरूमाथि खर्च गरून् ।” (कुरआन २ : १७७)

कुरआनमा छ “अनि आमाबाबु, नातेदार, अनाथ, दीन-दुःखी, नातेदार-छिमेकी, विरानो-छिमेकी, साथीभाइ, बटुवा तथा तिम्रा अधीनमा रहेका दासदासीसँग सद्व्यवहार गर ।” (कुरआन ४:३६)

अर्थात्, “र, आफूले मन पराएको खाना अभावग्रस्त, अनाथ र बन्दीहरूलाई खुवाउँछन् । र, (तिनीहरूलाई भन्छन्)- हामी तिमीहरूलाई केवल अल्लाहको प्रसन्नताका लागि खुवाउँछौं । हामी तिमीहरूबाट न कुनै बदला चाहन्छौं न प्रशंसा नै । हामीलाई आफ्ना रबको त्यस दिनको यातनाको डर लागेको छ जुन अत्यन्तै भयावह र लामो हुनेछ ।” (कुरआन ७६:८-१०) अर्को ठाउँमा छ “र, उनीहरूको धन-सम्पत्तिमा माग्नेवाला र नमाग्नेवाला (दुवै) को हिस्सा हुन्थ्यो ।” (कुरआन ५१ : १९)

“दानको हकदार विशेष रूपमा ती निर्धनहरू हुन् जो अल्लाहको कार्यमा घेरिएकाले जीविकोपार्जनका लागि जमिनमा कुनै भागदौड गर्न सक्दैनन् । उनीहरूको स्वाभिमानले गर्दा अनभिज्ञ मानिसहरू उनीहरूलाई सम्पन्न ठान्दछन् । तिमी उनीहरूको लक्षणबाट उनीहरूलाई चिन्न सक्छौ । उनीहरू अनुनय-विनयका साथ मानिसहरूसँग माग्दैनन् । तिमीहरू जेजस्तो धन खर्च गर्नेछौ त्यो अल्लाह निश्चित रूपमा जान्नेछन् ।” (कुरआन २ : २७३) □

आस्था र धैर्यका प्रतिमूर्ति काअब बिन मालिक (रजि.)

✍ मोहम्मद अलि (पाल्पा)

अनि ति तीन जनामाथि जसको मामिला स्थगित गरिएको थियो जबकि तिनीहरूका निम्ति पृथ्वी आफ्नो पूर्ण विशालताका बावजुद सङ्कीर्ण भएको थियो र तिनीहरूको आफ्नो ज्यान पनि तिनकालागि बोझ हुन पुगेको थियो । र अल्लाहबाहेक अन्य कहिँ शरण प्राप्त हुनैन भन्ने कुरा तिनीहरूले बुझेका थिए । अनि अल्लाहले तिनीहरूमाथि कृपा गरे ताकि तिनीहरूले प्रयश्चित गरुन् निसन्देह अल्लाह प्रायश्चित् स्वीकारकर्ता एवम् परम दयालु छन् । (सुरह तौवा : ११८)

हुदैवियाका सम्झौता पश्चात इस्लामको सन्देश अत्यन्त तिब्र गतिमा फैलिएको थियो । मुहम्मद (स.) ले इस्लामको सन्देश पत्रमार्फत विभिन्न इशाइ शासकहरू तथा गैर मुस्लिमहरू समक्ष पुर्‍याउनुभयो । यद्यपी रोमी सम्रज्य सँग मक्का विजय पूर्वदेखिनै तनाव बढ्न थालीसकेको थियो । यसरी अल्लाहको सन्देश पठाउने क्रममा वहाँ (स.) ले एक प्रतिनिधि मण्डल सिरियाका इसाइ सरदारहरू समक्ष पठाउनुभयो तर उक्त प्रतिनिधि मण्डलका अधिकांस मनिसहरूलाई निर्दयी तरिकाले हत्या गरियो । यस कारण सन् ८ हिजरीमा नबी (स) ३००० मुजाहीदको फौज मौता भन्ने ठाँउमा पठाउनुभयो । जहाँ एक लाख मुशिरक सेना सँग तीन हजारको जावाज मुस्लिम सेनाको भिडन्त भयो र अल्लाहको मदतले मुजाहिदको एक तिहाइ कम सेनाले पथभ्रष्टीहरूमाथि जय प्राप्त गर्‍यो । यसको अर्को वर्ष कैसरले मौताको बदला लिन लडाइँको तयारी गर्‍यो । यो सुचना प्राप्त भएपछि अल्लाहका सन्देशटा मुहम्मद (स.)ले सन् ९ हिजरीमा तीस हजार मुजाहिदको सेन सहित सिरिया तर्फ लाग्नुभयो । उक्त वर्ष लगातारको अनिकालले ग्रस्त अरबमा खेतिवाली सिगार्ने समय भएकाले यो युद्ध सबैका मुसलमानलागि अग्नि परीक्षा थियो । ठूलो संख्यामा रहेको सेनाको लागि खर्चपनि ठूलै हुने भएकोले सबैसँग सक्दो दानको लागि अपिल गरियो सबैले दिल खोलेर दान गर्न अग्रसर भए । भने मुनाफिकहरूका चाहिँ आफूपनि लडाइँबाट भाग्ने र अरुलाई पनि विभिन्न बहाना बनाएर लडाइँबाट रोक्ने कुचेष्टा मा जुट्न थाले । यद्यपी यस

लडाइँ बिना रक्तपात सकियो । कैसर र आफ्नो तैनाथी सेनालाई युद्धबाट बोलायो जुन खबर मुस्लिम फौजले तबुक पुगेपछि मात्र थाहा पायो । तबुक बाट वहाँ (स.) ले नैतिक राजनैतिक तथा संसारीक लाभ उठाउँदै बिस दिन पश्चात मदिना फर्कनुभयो ।

यस युद्धका सम्बन्धमा ति तीन साहवीहरू प्रसिद्ध छन् जो आफ्नो अल्लिखपनाले गर्दा लडाइँमा सामेल हुन गएनन् र अन्ततः उनिहरूलाई सामाजिक बहिष्कार गरिएको थियो । ति तीन साहवीहरूमा हजरत काअब बिन मालिक, हिलाला बिन उमैया र मुरारा बिन रबिअ थिए । यि तिनै साहवीहरू अत्यन्त उच्च कोटीका थिए । काअब बिन मालिक र हिलाला बिन उमैया बदरको लडाइँमा समेत सहभागि थिए यसो त बदरी साहबाहरूको स्थान अन्य सहवीहरूभन्दा अत्यन्त उच्च रहेको छ । भने मुरारा बिन रबिअ बदरको लडाइँ बाहेक अन्य सबै लडाइँहरूका वहा (स.)को साथमा रही आफ्नो बहादुरीको परीक्षा दिइ सकेका थिए । उपरोक्त आयातमा अल्लाहले यी तीन साहवीहरूको वृत्तान्तलाई निर्दिष्ट गर्नुभएको छ । भने यस आयातलाई काअब बिन मालिकले विस्तृत रूपमा व्याख्या गर्नुभएको छ । काअब बुढौलीमा अन्धोपनको सिकार बन्न पुग्नुभयो । वहा आफ्ना छोरा अब्दुल्लाहको साहाराबाट उताउता हिड्नुहुन्थ्यो यसै क्रममा अब्दुल्लाहसँग यस आयतको बारेमा गरिएको वृत्तान्त साच्चै नै इमानवालाहरूका लागि सिक्नुपर्ने पाठहरू धेरै छन् ।

तबुकको लडाइँको लागि मुहम्मद (स.) ले सम्पूर्ण मुसलमानहरूलाई तन मन र धनले भाग लिन अपिल गर्नुभयो । विभिन्न समस्याका बावजुद पनि सबैले युद्धमा भाग लिन तयार भए र तयारीमा लागे र म अल्लिखपनाको कारण सोच्ने गर्थे कि युद्धमा जानेबेलामा तयार होउला नि अहिले नै के गर्नुपर्‍यो र ? समय अझै छ तयारी पनि के नै पो गर्नुपर्ने हो र । युद्धमा जाने समय पनि आयो सबै जना फौजमा सामेल भए तर म चाहिँ मानसिक रूपले तयार थिइन । मुस्लिम जावाज सेनाको लस्कर तबुक तर्फ लाग्यो तर म मा अझैपनि ढिलासुस्ति रहि नै रह्यो र म सोच्थे म सँग तिब्र गतिका घोडा छन् एक दुइ दिन पछि हिँडे भने पनि सेनालाई बाटोमा भेटिहाल्छु । तर

यस्तै ढिलासुस्तिका कारण अन्ततः म लडाइमा गइन । म मदिनामा नै बसेँ र अचम्मिमत रहे कि मदिनामा त केवल मुनाफिकहरुमात्र बाकी रहेछन् र म आफू हैरान भएँ । जब मुहम्मद स तबुकबाट वापस आउनुभयो त्यसपछि रीतिनिति अनुसार मस्जिदमा नमाज पढ्नुभयो र सबै सँग समिक्षाको लागि बस्नुभयो । युद्धमा भाग नलिएका कपटीहरुले आफू नजानुका विभिन्न बनावटी कारणहरु बनाई पन्छिने प्रयास गरे । यसरी बनावटी समस्याहरु पेस गर्दै आफूलाई पानीमाथिको ओभाने बनाउने करिब ८० जना थिए । वहाँ (स.) ले सबैका बहानाहरुलाई स्विकार गर्दै उनिहरुको आन्तरिक चरित्रको यथार्थताको बदलाका लागि अल्लाहलाई सुम्पिनुभयो । यसक्रममा सफाई दिने मेरो पालो आयो । म उठेँ र सलाम पेस गरे । वहाँ (स.) ले भन्नुभयो "तपाईंलाई त्यस्तो कुन कुराले रोक्थ्यो कि युद्धमा भाग लिन जानुभएन ?" मैले भने "खुदाको कसम यदी म अरु कुनै मानिसको सामुन्ने उभिएर आफ्नो सफाई पेस गर्न लागेको भए सायद कुनै न कुनै बहाना बनाएर छुटकारा पाउँथेँ होला किनकी बहाना बनाउन मलाई पनि आउँछ । यदी मैले बहाना बनाएर तपाइको खुसि प्राप्त गर्न सके पनि अल्लाहले तपाइलाई मसँग अवस्य नै नाखुस बनाइदिने छ । तर साँचो कुरा भन्दा यदी तपाइ म सँग रुष्ट हुनुभएपनि अल्लाहले कुनै न कुनै तरिकाले माफी दिने छ र तपाई पनि मसँग खुस हुनुहुने छ । वास्तवमा साँचो कुरा यो हो कि म सँग युद्धमा भाग नलिनुको कुनै कारण थिएन जुन तपाए समक्ष पेस गरु । मसँग युद्धमा भाग लिन सक्ने क्षमता हुदाँहुदै पनि गइन ।" मैले यसरी आफ्ना कुरा राखेपछि वहाँ (स.) ले भन्नुभयो यो त्यो व्यक्ति हो जसले साँचो कुरा बोल्दैछ । उठ अब अल्लाहको तर्फबाट कुनै फैसला नआउन्जेल प्रतिक्षा गर । जब म उठेर आफ्नो समुदायका मानिसहरु बसेको ठाँउमा गए तब सबैले मलाई भन्न थाले तिमीले किन कुनै बहाना बनएनौ ? मानिसहरुको कुरा सुनेर ममा पनि कुनै नयाँ बहाना बनाएर छुटकारा पाउने मोकाइक्षा बनाउन थाले । तर अन्य दुई व्यक्तिहरुले पनि यथार्थ कुरा भनेको थाहा पाएपछि म आफ्नो सच्चाइमा अडिग रहेँ । यस घटना पश्चात वहाँ (स.) हामी तिनै जनासँग कसैले पनि कुनैपनि प्रकारको बातचित र भेटघाट नगर्न आदेश दिनुभयो । मुरारा बिन राबिअ र हिलाला बिन उमैया आफ्नो घरमा बसिरहनुहुन्थ्यो तर म चाहि बाहिर निस्कन्थे, जमाअतका

साथ नमाज पढ्थे, बजारहरुमा जान्थे तर मसँग कोहि पनि भेट हुँदा बोल्दैनथे । यस्तो लाग्थो सारा धर्ति परि वर्तित छ म एकदमै अन्जान पथिक हुँ र मलाई कसैले पनि चिनेकै छैन । मस्जिदमा जाँदा वहाँ (स.) सँग भेट हुन्थ्यो सलाम गर्थे तर सलामको जवाफ सुन्ने प्रतिक्रिया मेरा कान आतुर हुन्थे तर सलामको जवाफ दिन वहाँ (स.) को ओठहरु चलायमान हुँदैनथे । म वहाँ (स.) को मुहारमा हेरिरहेको हुन्थे तर वहाँ (स.) का आँखा अन्त कतै हेरिरहेका हुन्थे ।

यस्तै एकलो पनको उराठिलो अवस्थामा म मेरा काकाका छोरा कतादाकहा गएँ सायद उ त मसँग कुरा गर्न राजी होला किनकी उ मेरो बलापनदेखिकै साथी हो । पर्खाल नाघेर कतादा कहाँ गए र ठूलो अभिलासा सहित सलाम गरे तर यो अल्लाहको भक्तले पनि मेरो सलामको जवाफ दिने कुनै चेष्टा सम्म गरेन । मैले भने "ए कतादा म अल्लाहको कसम खान्छु कि म अल्लाह र उसको रसूललाई माया गर्दिन र ?" कतादा चुप मात्र रहे । दोस्रो पटकमा पनि कुनै प्रतिक्रिया पाइन र तेस्रो पटकमा सोही प्रश्नको जवाफमा कतादाले भने अल्लाह र उसका रसूलनै यस कुराका अधिक ज्ञाता हुन भन्दै मुख फर्काए । मेरा आँखामा आशुका दानाहरु छर्चल्किन थाले ।

एक न एक दिन त अवस्य नै सबैबाट साथ पाउने आशामा मैले सबैको साथमा हुँदाहुँदै पनि आफूलाई एकलै बनाई दिनहरु काटदै थिए । एक दिन बजारमा हिड्दै गर्दा सिरियाको एक जना मानिसले त्यहाको बादशाह द्वारा प्रेषित रेसमको रुमालमा बेरिएको एउटा पत्र थमायो मैले खोलेर पढे हामीले सुनेका छौँ कि तिम्रा नबिले तिमीले जसका लागि तिमी सर्वस्व सुम्पेका छौ उनैले आज तिमीबाट रुष्ट भई नैतिकरूपमा तिरस्कृत गरेका छन् रे । के तिमी र तिम्रो इज्जत अनि मर्यादा यति नै हो त ? आउ हामी सँग, हामी तिमलाई खुब इज्जत र उच्च कदर दिने छौ हाम्रो राज्यको कुनै पनि भाग तिम्रो चाहाना अनुसार तिमिलाई दिनेछौ । पत्र पढिसकेपछि मैले सोचे फेरी अर्को एउटा समस्या उत्पन्न भयो । मैले उक्त पत्रलाई त्यतिनै बेला आगोमा भर्छु किदिए ।

यस्तै प्रकारले आफ्नै सँग नजिकै हुँदाहुँदैपनि अलगिएर रहेको चालिस दिन बिते । यसैक्रममा मुहम्मद (स) को आदेश लिएर एकजना सन्देशवाहक म कहाँ आएर भने तिमीलाई आफ्नी श्रीमति सँग अलग हुने आदेश छ । मैले भने तिलका दिउ ? उनले भने तलाक होइन केवल

अलगमात्र हुनेछ । यो आदेश पाउनासाथ मैले आफ्नी श्रीमतिलाई अल्लाहको तर्फबाट कुनै आदेश वा फैसला नआउन्जेलका लागि माइत पठाइदिएँ । पचासौँ दिन फजरको नमाज पश्चात म आफ्नो घरको छतमा बसिर हेको थिएँ एक जना व्यक्ति आए र भने बधाई छ काअब विन मालिक । यति सुन्नासाथ म सज्दामा गएँ मैले ठानिसकेको थिएँकी मेरो माफीको आदेश आएको छ । मानिसहरु समूह समूहमा मेरो घरतर्फ आइरहेको देखेँ हर एकले अघि आइ मलाई बधाई दिन चाहन्थे । यो खबर सन्नासाथ म मुहम्मद (स)लाई भेट्न मस्जिदमा गएँ वहाँ (स.) को मुहारमा खुसीका लहरहरु सजिलै देख्न सक्थेँ । मैले सलाम गरेँ वहाँ (स.) ले भन्नुभयो शुभकामना छ तिमीलाई यो दिन तिम्रो जिन्दगीको सबैभन्दा महत्वपूर्ण र श्रेष्ठ दिन हो । मैले सोचे यो माफी तपाईंको तर्फबाट हो या अल्लाहको तर्फबाट ? वहाँ (स) ले भन्नुभयो अल्लाहको तर्फबाट । र अल्लाहको तर्फबाट आएको इशारा सुनाउनुभयो । यती सुने पछि मैले विन्ति गरे यो माफीसँगै मेरो सम्पूर्ण सम्पति अल्लाहको मार्गमा सद्का गर्न चाहन्छु । वहाँ (स.) ले भन्नुभयो केही आफ्नो लागि पनि राख । मैले केही अंश बाहेक सबै सम्पति अल्लाहको मार्गमा दान गर्दै अल्लाहले जुन सच्चाइको बदलामा मलाई माफी दिनुभएको छ यसमा जिन्दगीभर तटस्थ रहने र अल्लाह र उसका रसूलको आदेशको उलङ्घन नगर्ने प्रतिज्ञा गरे ।

यो थियो काअब विन मालिक को धैर्यको कहानी । वास्तवमा मानिसका ससाना लापरवाही वा अलिखपनाले कुनै संस्था वा समुदायका लागि ठूलो क्षति पुग्न सक्छ । आफ्नो फौजलाई साथ नदिनु भनेको शत्रुलाई साथ दिनु

समान हुन जान्छ किनकी एक जनाको अनुपस्थितिले शत्रुहरुमा हौसला बढ्न जान्छ भने आफ्नो फौजका स्वतह शक्तिमा कमजोर भइ भवितव्य नतिजाको उल्टो हुन जान्छ । यस प्रकार पूर्णरूपमा सामान्य बोलिचाली समेत नगर्दाको कठोर अवस्थामा काअब विन मालिकले जुन प्रकारले आफलाई दिइएको दण्ड सजायको सहर्स स्विकार गर्दै पालना गर्नुभयो त्यसैगरी अन्य साहावाहरुले आफ्ना रसूलको आदेशलाई पालना गर्न अन्तरहृदयमा उत्पन्न दया र प्रेमभावलाई दबाएर राखे वास्तवमै यो सम्पूर्ण मानवका लागि अनुकरणिय विषय हो । उल्लेख्य कुरा त के हो भन्दा यो दण्ड जसमा कुनै पनि प्रकारको व्यक्तिगत वा सामाजिक घृणा वा रीसभाव थिएन किन्तु उसका गलतिहरु माफ गरिएपछि पुन स्नेहपूर्ण आत्मियताको अड्कमाल गर्ने उद्देश्य थियो र सबै साहावाहरु उनको माफीको व्यग्र प्रतिक्रिया थिए । त्यसैगरी काअब विन मालिकमा पनि आफूले विगमा इस्लामको लागि ज्यानमालको बलिदान दिएको तर यसपालि हुन गएको गलतिमा यति ठूलो दण्ड दिइएको भनि निराशता तथा आफूले विगतमा गरेका योगदानको घमण्ड थिएन र यसका विरुद्ध अलग्गै मोर्चा खोल्ने तथा मानिसहरुलाई भड्काउने जस्ता कार्यहरु नगरी आफ्नो दण्डलाई धैर्य र साहसका साथ सहर्स स्विकार गरे र अन्ततः आफ्नो दण्डलाई अल्लाहबाट माफ गराउन सफल हुनुभयो । हिजो सम्म जो सलामको जवाफ दिन समेत चाहन्नथे आज तिनिहरुले शुभकामनाका गुच्छाहरु बोकी उनको समिप्यतामा स्नेहको भारी बिसाउन तछ्छडमछ्छड गर्दै अघि बढ्दैछन् । वास्तवमा यो त्यो इज्जत हो अल्लाह

बाँकी पेज नं २३ मा.....

शुभकामना

हि. सं. १४३५ (वि. सं. २०७१) को पवित्र चाड ईद उल् फित्राको सुखद उपलक्ष्यमा संपूर्ण नेपाली दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरुको सुख, शान्ति र समृद्धिको लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछु । आस्थावान्हरुलाई यस महिनाको रोजाले सफलता प्रदान गर्नुका साथै विश्व भातृत्वलाई अभू दरिलो बनाउनु भनी अल्लाहसंग प्रार्थना गर्दछु ।

Madhur Sandesh Monthly
मधुर सन्देश मासिक

सम्पादक:

जीव पोखरेल तथा मधुर संदेश परिवार ।

स्वास्थ्य चर्चा

रमजान र हाम्रो स्वास्थ्य

ऐनुद्दीन बागवबान

अल्लाहले कुरआनमा भनेका छन् कि “हे आस्थावानहरु हो ! तिमीहरुमाथि रोजा (उपवास) अनिवार्य गरिएको छ जसरी तिमीहरुभन्दा अधिका मानिसहरुमाथि अनिवार्य गरिएको थियो । आशा छ कि तिमीहरुभित्र ईशभय उत्पन्न हुनेछ । (कुरआन, २ : १८३)

इस्लाममा रोजा राख्नु भन्नाले बिहान मिरमिरे उज्यालो हुनु अघिदेखि साँझ सूर्यास्तसम्म खानपिन तथा पत्नीसँग सम्भोग गर्नबाट रोकिने कार्य बुझिन्छ जसलाई चिकित्सा विज्ञानको भाषामा भन्नु पर्दा intermittent absolute fasting भन्न सकिन्छ ।

हिज्री संवत्को नवौँ महिना रमजान भरिनै रोजा राख्नु आस्थावानहरुमाथि अनिवार्य गरिएको छ जुन इस्लामका पाँच आधारभूत स्तम्भहरु मध्ये एक हो । यस बाहेक शव्वाल महिनाको ६ दिनको रोजा, जिल्हज्जाको शुरुको ९ दिनका रोजा, मुहर्रमको नवौँ, दशौँ र एघारौँ दिन तथा शाबानका रोजाहरु लगायत हरेक महिनामा ३ दिनका रोजाहरु राख्नु पनि अल्लाहका अन्तिम संदेष्टा मुहम्मद (स.) को कथन एवं क्रियाकलापबाट साबित छन् ।

रोजाको उद्देश्यः

रोजा राख्नुको उद्देश्य शरीरमा रहेका विकार युक्त पदार्थहरु अथवा कुनै रोगबाट मुक्त भई शरीरलाई स्वस्थ बनाउनु होइन, न त यसको उद्देश्य विभिन्न शारीरिक समस्याहरुबाट जोगाई मानिसको शारीरिक तथा मानसिक विकास गराउनु नै हो । यसको प्रमुख उद्देश्य त मानिसको मुटुभित्र महान सृष्टिकर्ता अल्लाहप्रति भय, प्रेम र आशाको भावना उत्पन्न गराउनु हो जसले गर्दा नै एउटा मानिस जीवनको हरेक क्षेत्रमा आफ्नो पालनकर्ता अल्लाहद्वारा प्रदान गरिएका नियमानुसार जीवनयापन गरी असल भक्त बन्न सफल हुन सक्दछ । यसले नै मानिसलाई पुण्यका कार्यहरु गर्न तथा पापहरुबाट बच्न बाध्य तुल्याउने गर्दछ । जसको फलस्वरूप मानिसले आफ्नो एकमात्र स्वामी अल्लाहसमक्ष उच्च स्थान प्राप्त गर्दछ ।

रोजाद्वारा हरेक वर्ष एक महिनाको लगातार प्रशिक्षणको बावजुद पनि हाम्रो मुटुभित्र उक्त प्रेम तथा भयको भावना प्रादुर्भाव हुन सकेन अर्थात् त्यस अनुरूप

हाम्रो जीवनशैली उद्देश्यमुखि भई पुरै जीवन उपासनामय हुन सकेन भने यो हामी सबैका लागि अत्यन्त दुर्भाग्यको कुरा साबित हुन जान्छ ।

रोजा र हाम्रो शरीर :

हाम्रो शरीरमा ऊर्जाको प्रमुख स्रोत कार्बोहाइड्रेट हो जुन पाचन प्रक्रियामा भाग लिदै खासगरी ग्लूकोजको रूपमा रगतमा पुग्दछ । यसरी बढेको ग्लूकोज मुख्यतः कलेजो र मांशपेशीमा glycogen को रूपमा परिवर्तित भई संचित भएको हुन्छ । जुन रोजा राख्दा आवश्यकतानुसार विस्तारै आठ देखि दस घण्टासम्म पुनः ग्लूकोजमा परिवर्तित भई शरीरलाई ऊर्जा प्रदान गर्दछ साथसाथै कलेजो तथा मिर्गौलामा glycerol, amino acid जस्ता पदार्थहरुबाट नयाँ ग्लूकोज बन्ने प्रक्रिया (glyconeogenesis) पनि शुरु हुन थाल्दछ । यस बाहेक रोजा बस्दा शरीरमा भएको बोसो glycerol र fatty acid मा lipolysis प्रक्रिया अन्तर्गत टुकिन थाल्दछ । glycerol बाट नयाँ ग्लूकोजको निर्माण हुन्छ भने fatty acid बाट beta-oxidation क्रिया अन्तर्गत ऊर्जा उत्पादन हुन्छ । रगतमा fatty acid को मात्रा बढ्दै गएपछि कलेजोमा acetoacetate, 3-hydroxybutyrate तथा acetone जस्ता ketone bodies निर्माण प्रक्रिया (ketogenesis) शुरु हुन थाल्दछन् । acetone वाष्पशील भएको हुनाले रगतबाट फोक्सो हुँदै श्वास फेर्दा विशेष गन्ध सहित बाहिर आउने गर्दछ । यसैलाई हदीसमा ‘खुलुफ’ भनी उल्लेख गरिएको छ कि रोजा राख्ने व्यक्तिको मुखबाट आउने गन्ध(खुलुफ) अल्लाहलाई मुश्क (कस्तुरी) को सुगन्ध भन्दा पनि बढी प्रिय छ । (बुखारी र मुस्लिम)

इस्लाम पुरै ब्रह्माण्डका सृष्टिकर्ता अल्लाहद्वारा निर्देशित प्रकृति अनुरूप एउटा पूर्ण जीवन पद्धति हो । तसर्थ यसका आदेशहरुको पालनामा नै सम्पूर्ण मानवजातिको कल्याण निहित छ । अतः रोजा पनि एउटा स्वस्थ व्यक्तिको लागि खासै हानिकारक नभई शारीरिक, मानसिक, सामाजिक लगायत हरेक रूपमा वैज्ञानिक अध्ययन तथा अनुसन्धान हरूबाट लाभकारी साबित भइसकेको छ । तैपनि रोजा बस्दा मानिसहरुलाई प्राय हल्का पेट दुख्ने, चाँडै रिस उठ्ने, शरीरमा हल्का पानीको

कमी (mild dehydration) हुने, चाँडै थकाइ लाग्ने, कमजोरी महसुस हुने, रिंगटा लाग्ने तथा बेहोश हुने जस्ता समस्याहरूको सामना गर्नुपर्ने हुन सक्दछ। तर यी सामान्य समस्याहरूको दाँजोमा रोजाबाट हुन असामान्य पारलौकिक तथा लौकिक फाइदाहरू अतुलनीय छन्। शारीरिक रूपमा रोजा स्वस्थ मानिसको लागि एउटा ठूलो वरदान नै सिद्ध भएको छ। यस अन्तर्गत रोजाबाट हुने स्वास्थ्य सम्बन्धी केही फाइदाहरू प्रणालीगत रूपमा निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ।

स्नायु प्रणाली (Nervous System) :- यो सबभन्दा बढी जटिल तथा अत्यन्त संवेदनशील प्रणाली हो जसको नियन्त्रणमा शरीरका अन्य सम्पूर्ण प्रणालीहरू कार्य गरिरहेका हुन्छन्। यस प्रणालीको सबैभन्दा सानो एकाइलाई स्नायुकोष (neuron) भनिन्छ। नियमित रूपमा रोजा राख्दा शरीरमा 3-hydroxybutyrate, neuronal autophagy तथा Brain Derived Neurotrophic Factors (BDNF) जस्ता अन्य neuroprotective तत्वहरूको गतिविधि बढ्छ जसले गर्दा मस्तिष्कका स्नायुकोषहरू तथा neuronal synapses को वृद्धि विकास भन राम्ररी हुने गर्दछ। फलस्वरूप विस्तारै मानिसको स्मरण शक्ति लगायत बौद्धिक क्षमतामा पनि उल्लेखनीय सुधार आउँछ। यसैगरी उक्त तत्वहरूले गर्दा dementia, Alzheimer disease तथा Parkinson's disease जस्ता विशेषतः बुढेसकालमा देखिने neurodegenerative disorders को सम्भावना धेरै कम हुन जान्छ। साथै यसले anxiety, depression जस्ता मानसिक समस्याहरूबाट पनि जोगाउँछ।

अन्तःस्राव प्रणाली (Endocrine System) :- यो शरीरको विभिन्न अंगहरूको क्रियाकलापहरूलाई पनि रासायनिक रूपले नियन्त्रण गर्ने अति महत्वपूर्ण प्रणाली हो। यसमा प्रमुख भूमिका खेल्ने रासायनिक पदार्थलाई Hormones भनिन्छ। रोजाको अवस्थामा Pancrease बाट स्रावित हुने Insulin hormone को गतिविधिमा विशेष परिवर्तन आउँदछ। जसले गर्दा मानिसलाई Diabetes हुने सम्भावना एकदमै न्यून हुन जान्छ। यसका साथै गरीरमा Growth hormone, Dopamine, Serotonin जस्ता अन्य रासायनिक पदार्थहरूको मात्रा बढ्दछ। फलस्वरूप रोजा राख्ने व्यक्ति शारीरिक तथा मानसिक रूपमा भन स्वस्थ हुन्छ।

रक्त संचार प्रणाली (circulatory system) :- मुटु र रक्तनलीहरू इस प्रणालीका प्रमुख अंगहरू हुन्। यस प्रणाली संबन्धी समस्याहरूको मुख्य कारण शरीरमा बोसोको मात्रा बढ्नु हो। जस मध्ये स्वास्थ्यको लागि राम्रो मानिने High Density lipoprotein (HDL) तथा नराम्रो मानिने Low density lipoprotein (LDL) जस्ता Cholesterol को मुख्य भूमिका हुन्छ। रोजा राख्दा Liposis तथा Ketosis जस्ता विभिन्न कारणवश रगतमा HDL को मात्रा बढ्नुका साथै LDL को मात्रा घट्दछ। फलस्वरूप रक्तनलीहरू कडा (Arteriosclerosis) भई साँगुरो हुनु, उच्च रक्तचाप, Coronary artery disease, हृदयघात जस्ता समस्याहरूबाट सजिलै बच्न सकिन्छ। साथै रोजाले शरीरको तौललाई सन्तुलनमा राखी यसलाई भन सुगठित एवं सुन्दर बनाइ राख्न सहयोग पुऱ्याउँछ।

पाचन प्रणाली (Digestive System) :- यो शरीर को अत्यन्त महत्वपूर्ण प्रणाली हो। यसले नै अन्य प्रणालीहरूलाई क्रियाशील बनाई राख्नको लागि आवश्यक पोषकतत्व भित्र्याउने कार्य गर्दछ। रोजाको अवस्थामा शरीरका प्रमुख अंगहरू लगायत पाचनक्रियामा भाग लिने अंगहरूको कार्यक्षमतामा वृद्धि हुन्छ। रोजा राख्दा शरीर मा भएका विषाक्त पदार्थहरूलाई कलेजोमा विषरहित बनाउने प्रक्रिया (Detoxification) को गतिविधि बढी हुन थाल्दछ। जसले गर्दा उक्त पदार्थहरूको नकारात्मक असरबाट सुरक्षित भई शरीर भन स्वस्थ हुन जान्छ। यसबाहेक रोजाले Ulcerative colitis, Crohn's disease जस्ता अन्य Inflammatory disease लाई विस्तारै निर्मूल पार्न सहयोग पुऱ्याउँछ।

अन्य:- हामीलाई थाहा छ कि चुरोट, बिँडी, हुक्का, पान मसाला, खैनी जस्ता सुर्तीजन्य पदार्थहरूको सेवनले प्राणघातक रोग क्यान्सर हुनु लगायत मुटु, फोक्सो, मृगौला, मस्तिष्क आदि संवेदनशील अंगहरूमा क्षतिग्रस्त भई कमजोर हुँदै जान्छन्। रोजाबाट हामी यस्ता नशालु पदार्थहरूको कुलतबाट छुटकारा पाउन सक्दो सहयोग प्राप्त गर्न सक्दछौं। रोजाले गर्दा शरीरको रोग विरुद्ध प्रतिरोध शक्ति (Immunity) बढ्छ। त्यसकारण नियमित रोजा राख्दा मानिस विभिन्न रोगहरूको संक्रमणबाट धेरै हदसम्म सुरक्षित रहन्छ। रमजान महिना बाहेक हरेक महिनामा पनि केहि रोजाहरू राख्दा शरीरमा Free radicals जस्ता अति हानिकारक तत्वहरूको मात्रा आफै

घट्न थाल्छ । जसले गर्दा शरीरका कोषहरूमा Oxidative damage भई cancer, हृदयघात, पक्षाघात लगायत Rheumatoid arthritis जस्ता Auto immune disease हुने सम्भावना पनि घट्दै जान्छ । साथै उक्त तत्वहरूको मात्रा घट्दै जाँदा शरीरमा aging process पनि मन्द हुँदै जान्छ फलस्वरूप नियमित रोजा राख्ने व्यक्ति अरुको तुलनामा लामो समयसम्म युवा रहिरहन्छ ।

रोजाबाट हुने फाइदाहरूबाट पूर्णरूपमा लाभान्वित हुनकालागि हामीलाई अल्लाहका सन्देशा मुहम्मद (स.) ले राखे अनुसार रोजा राख्नुपर्छ । इफ्तार पछि तथा सेहरीमा धेरै चिल्लो पिरो बढी मसला भएको खानेकुरा पेटभरी टन्न नखाई सामान्य अवस्थामा खाए भैं सादा सन्तुलित एवं हलुका भोजन लिनुपर्दछ । रोजा स्वस्थ व्यक्तिमाथि अनिवार्य गरिएको छ । तसर्थ कुनै पनि विरामीले रोजा राख्दा चिकित्सकसँग सरसल्लाह गर्नुका साथै नियमित परीक्षण गराइराख्नु अत्यन्त आवश्यक छ । इस्लाममा रोजा नराख्ने असक्त विरामीहरूका निम्ति अवस्थानुसार पछि कजा रोजा राख्नु अथवा फिद्याको पनि व्यवस्था

गरिएको छ । (संपूर्ण मानवजातिका लागि अन्तिम सन्देशा मुहम्मद (स.) को भनाई छ कि एकचोटी सैयदना हजर त अबु उमामा (रजि.) ले मुहम्मद (स.)लाई सोध्नुभयो कि हे अल्लाहका सन्देशा मलाई कुनै यस्तो काम बताउनुहोस् जो धेरै फाइदाजनक होस् । मुहम्मद (स.)ले जवाफ दिनुभयो रोजा राख्ने गर यस भन्दा फाइदाजनक अरु कुनै चिज छैन । (हदीसको संग्रह : अन् निसाई)

पेज नं २० बाट जारी.....

जसलाई चाहन्छन् त्यसैलाई प्रदान गर्छन ।

वास्तवमा साहवाहरूको जीन्दगी र वहाहरूको आस्था र अल्लाह अनि सन्देशा प्रतिको मोह र लगाव सम्पूर्ण मानवका लागि अनुकारणीय छन् । यस दुनियामै जन्तको श' भस' चना पाइसक्दा र आफ्ना अधिल्ला पछिल्ला गलतिहरू माफ भइसक्दा समेत मोक्ष र अल्लाहको खुसी प्राप्तीका लागि वहाँहरूको त्याग, वलिदान, धैर्य, साहस अनि इस्लाम प्रतिको समर्पणलाई इस्लामीक इतिहासले सम्पूर्ण मानवलाई घचघचाई रहने छ । अल्लाह ताअलाले हामी सबैलाई साहवाहरूको जीवनशैली अनुसार जीवन व्यतित गर्ने शक्ति प्रदान गरुन् । आमिन ।

गतिविधि

पवित्र महिना रमजानमा इस्लामी संघ नेपाल र त्यसका सिस्टर अर्गनाइजेशनहरूले गरेका विभिन्न गतिविधिहरूको एक झलक.....

कुरआन तिलावत प्रतियोगिता

आई एच एचको सहयोगमा हुदा नेपालद्वारा र रमजानको उपलक्ष्यमा फूड प्याकेट मुस्लिम फ्यामिलिहरू लाई वितरण गर्दै

पवित्र ग्रन्थ कुरआन र पवित्र महिना रमजानबीच अत्यन्त गहिरो सम्बन्ध छ । अल्लाह तआलाले यसै महिनामा कुर आन अवतरण गर्नु भएको थियो । त्यसैले काठमाडौं भ्याली युनिटले पवित्र महिना रमजानको उपलक्ष्यमा गत श्रावण २ गते स्कूल तथा कालेजका विद्यार्थीहरूबीच कुरआन तिलावत प्रतियोगिताको आयोजना गर्यो । सो प्रतियोगिताका जजहरूमा मौ. हाफिज मुश्ताक मजाहिरी, मौ. ताहिर नदवी र मौलाना मुज्जम्मिल इस्लाही हुनुहुन्थ्यो । २५ प्रतियोगीहरूले भाग लिएका सो प्रतियोगितामा कमश अब्दुल अजीज प्रथम, इब्राहीम दोजे द्वितीय र खालिद हुसैन तृतीय भएका थिए । प्रथम, द्वितीय र तृतीय प्रतियोगीहरूका साथै सम्पूर्ण सहभागीहरूलाई सान्त्वना पुरस्कार स्वरूप नेपाली भाषामा कुरआन र केहि इस्लामी लिटरेचरहरू दिइएको थियो । सो कार्यक्रममा सहभागीहरूले आफूलाई कुरआन पढ्न प्रेरणा दिइएको र यसबाट प्रोत्साहन पाएको प्रतिक्रिया दिएका थिए ।

बालपाना

जकातका हकदार

पवित्र कुरआनमा जकातका हकदारबारे वर्णन गरि एको छ । यसको बिस्तृत विवरण यसप्रकार रहेको छ—

फकीर : यी ती मानिसहरू हुन् जससँग धन त हुन्छ तर त्यो उनीहरूका लागि पर्याप्त हुँदैन; अभावमा जीवन बिताउँछन् तर कसैसँग माग्दैनन् । इमाम जुहरी, इमाम अबु हनीफा, इब्ने अब्बास, हसन बसरी, अबुल हसन करबी सकोस् । वर्तमान युगमा दास प्रथा छैन, यसैले दिनु हुँदैन ? यसको बारेमा पनि तपाईंसमक्ष केही वर्णन गर्छु ।

१. कुनै व्यक्तिले आफ्नो पिता वा पुत्रलाई जकात दिन सक्दैन । पतिले आफ्नी पत्नीलाई र पत्नीले आफ्ना पतिलाई जकात दिन सक्दैन । विधिशास्त्रीहरूको यसमा मतैक्यता रहेको छ । केही विधिशास्त्रीहरू यो पनि भन्दछन् कि यस्ता निकट नातेदारहरूलाई जकात दिनु हुँदैन जसको खानपीनको जिम्मेवारी तपाईंमाथि वाजिव (अनिवार्य) छ वा जो तपाईंको कानुनी वारिश हो । अपितु टाढाको नातेदार जकातको हकदार हुन्छन् बरु अरुभन्दा अधिक हक राख्दछन् । इमाम औजाई (रह.) भन्दछन्, 'जकात निकालेर आफ्नै नातेदारहरूलाई खोज्न नथाल ।'

२. जकात केवल मुसलमानको हक हो । हदीसमा जकातको परिभाषा समेटिएको छ—“त्यो तिम्रा सम्पन्न व्यक्तिहरूसँग लिइनेछ र तिम्रै फकीरहरूमा वितरण त्यसलाई बढाएको हुन्छ तर यथार्थमा आफ्नो मुखताले आफ्नो बर्बादीको व्यापार गर्छ । यही रहस्य हो जसलाई अल्लाहले कुरआनमा यसरी बयान गरेका छन्—“अल्लाह व्याजलाई मेटाउँछन् र दानमा अभिवृद्धि गर्छन्....।” (कुरआन २ : २७६)

अर्को ठाउँमा भनिएको छ “जुन धन तिमीहरू व्याज लिने उद्देश्यले दिने ऋणस्वरूप गर्छौं ताकि त्यो मानिसहरूको धनमा बढोस् अल्लाहकहाँ त्यो कदापि बढ्दैन । तिमीहरू अल्लाहको प्रसन्नताको लागि जुन जकात दिने गर्छौं ती दिनेहरूले कैयौं गुणा बढाइरहेका छन् ।” (कुरआन ३०:३९)

तर यस रहस्यलाई बुझ्न र यस मुताबिक व्यवहार गर्न मानिसको संकुचित विचार र उसको अज्ञानता बाधा बनेको छ । जुन रकम उसको खल्लीमा छ, जुन रकम उसको बही-खाता अनुसार बढिरहेको छ त्यो पनि उसले जान्दछ कि वास्तवमा त्यो वृद्धि भइरहेको छ तर जुन र

कम उसको हातबाट जान्छ त्यसलाई उसले देख्न सक्दैन कि त्यो कहाँ बढिरहेको छ, कसरी बढिरहेको छ, कति बढिरहेको छ र कहिले उसलाई त्यो मुनाफाको साथ फिर्ता आउनेछ । उसले त बस् यही ठान्दछ कि यति धेरै रकम मबाट गयो र सदाको लागि गयो । अज्ञानताको यस गाँठोलाई मानिसले आफ्नो विवेक वा आफ्नो प्रयत्नले आजसम्म फुकाउन सकेको छैन । सारा जगत्मा यही स्थिति विद्यमान छ । एकातर्फ धनवानहरूको संसार छ र आवश्यकताभन्दा अधिक सम्पत्ति भएर पनि दिनदिनै समस्या र कठिनाइहरू बढ्दै गएको छ । अर्कोतर्फ एक यस्तो गिरोह पैदा भइसकेको छ र बढ्दै गइरहेको छ जसको मनमा डाहको आगो दन्किरहेको छ र जो धनाढ्यहरूका खजाना लुट्न चाहनुका साथै मानवीय सभ्यता तथा संस्कृतिको सम्पूर्ण कुरा पनि पल्टाउन चाहन्छ । यस टेढो समस्यालाई त्यस चिकित्सक र सर्वोच्च हस्तीले समाधान गरेका छन् जसको पवित्र ग्रन्थको नाम कुरआन हो । यस ताल्चाको साँचो 'अल्लाह र उनका रसूलमाथि आस्थावान हुनु हो । यदि मानिस अल्लाहमाथि आस्थावान हुन्छ र यो जान्दछ कि धर्ती तथा आकाशका खजानाका वास्तविक मालिक अल्लाह हुन् र मानवीय व्यवहारहरूको व्यवस्था यथार्थमा अल्लाहकै हातमा छ र अल्लाहकहाँ कण कणको हिसाब छ र मानिसका सारा राम्रो-नराम्रोको अन्तिम पुरस्कार तथा सजाय ठीक ठीक हिसाब मुताबिक आखिरतमा प्राप्त हुनेछ, भने उसका लागि यो विलकुल सरल हुनेछ कि आफ्नो दृष्टिमाथि भरोसा गर्नको सट्टा अल्लाहमाथि भरोसा गरोस् र आफ्नो सम्पत्ति अल्लाहको मार्गदर्शन अनुसार खर्च गरोस् र त्यसको नाफा-नोक्सानलाई अल्लाहमाथि छोडोस् । यस आस्थाका साथ उसले जेजति खर्च गर्नेछ त्यो यथार्थमा उसले अल्लाहलाई दिएको हो । उसको हिसाबकिताब पनि अल्लाहको बही-खातामा लेखिनेछ । संसारमा चाहे त्यसको एहसानको जानकारी कसैलाई होस् वा नहोस् अपितु अल्लाह उसको एहसानलाई अवश्य नै स्वीकार गर्नेछन् र जान्नेछन् । र, जब अल्लाहले यो वाचा गरि सकेका छन् कि त्यसको बदला उनी दिनेछन् भने निश्चय नै उनी त्यसको बदला दिनेछन् चाहे उनी त्यसको बदला आखिर तमा मात्र दिऊन् वा लोक र परलोक दुवैमा दिऊन् ।